

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Liber De Divinis Nominibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

sunt omnipotens, missio & famula ipsa in hanc
monachis p[ro]p[ter]e certe
vivendi rationes obser-
veris inducere comitatu[m]
et affirmare: et recipere
cum initiatu[m] in quodque
se n[on] id est, perficitur p[er]f[ect]io
sapientum, quippe lumen
animonem, qui per Odysseiam
nec cum in qui inveniatur,
docent, illuminant, in
dem qui perficiunt, in
qui inquirunt, perficiunt
debet esse patres de patre,
ut licet factores non s[unt] e[st]o[n]t,
V. Refol. 2. & 4.

Peccatores verò si quidem sanctam hauserint
institutionem, eaque neglecta ad concupiscentias
suis sponte devoluti sunt, cum ad vita finem
pervenerint, non jam legem divinam æque ut
prius despiciabilem existimat, sed aliis longe-
culis spiritualibus ea que ibi sunt considerantes,

& quibus bonis exciderint excedentes, beatos
quidem prædicant eos, qui illa ad eum misse-
ri autem & inviri ex hac via decedunt, propter
vitam suam pessimam, nulla salutis spe fulvi.

Nota diversam bonorum & malorum mor-
tem: & quomodo in morte placeant ad timorem
virtutis documenta, que in vita ad peccandum
dispicuerant. V. Refol. 5.

LIBER DE DIVINIS NOMINIBVS.

Iuxta lectionem, quam sequitur D. Thomas in hujus libri expositione.

C A P V T I.

Qua sermonis intentio, & qua de divinis
Nominibus traditor

D. Thom. De Deo
mobilis con-
cludendū
res scripturales, DEUMque excedere om-
nem intelligentiam, Item de eo nihil dicendum,
ex Scripturis, qui se nobis pro capitu nostro
communicat. Item arcana DEI non scrutanda, &
que de DEO ex Scripturis discamus. Item DE-
UM modo cognosci à nobis in ænigmate, nec
eum ut in se est, posse concipi in hac vita. Item
DEI formes ad Angelorum imitationem DEO
uniri ex rerum omnium ablacione. Item quomo-
do DEUS nomine caret, & omni nomine ap-
pelletur. Denique DEUS non solum à providen-
tiis nominari, sed etiam ab apparitionibus.

Cirantur hujus capituli plures tentatio[n]es à Divo
Thoma in summa, ut 1.p.q.12.art.1. omnibus
ipsi est universaliter incomprehensibilis, & ne-
que sensus ejus est, neque phantasia, neque opin-
io, neque ratio, neque scientia, &c art.2. per similitudines rerum inferioris ordinis nullo modo
inferiora possunt cognosci. Et quæst.13. art.1.
Neque nomen ejus est, neque opinio. & a.2.&
2.2.q.9.1. a.1. omnium lantorum Theologorum
hymnum invenies ad beatos Thearchia
processus manifestative, & laudative DEI nomi-
nationes dividentem. & a.6. DEUM ex creaturi-
nis nominamus. & q.32.a.1. & 36.a.2. & 39.a.2.
non est audendum dicere de DEO præterea, quod
nobis ex facili eloquio sunt expressa. & q.8.2.a.2.
non est possibile humana mente ad immensam
illam futuram excitari coelestium hierarchia-
rum contemplationem, nisi secundum feme-
tial manuductionem utatur. Ubi S. Thomas con-
cordat hunc locum cum alio de coelesti hierar-
chia, & 2.2. DEUS est ipsa essentia vera bonitas.
& q.106.art.3. DEUS omnia in se convertit
tamquam omnium causa. & 3.p.q.20.art.1. natu-
ra creata habet quamdam participationem divi-
ne bonitatis, quasi radis illius bonitatis subje-
cta.

Similiter in 1.dist.22.q.1. art.2.&4. & de
potent. quæst.7.art.5. & de malo, quæst.5.art.
artic.1. Ex quibus eruntur mystica do-
cumenta sequentia.

Documentum 39.

ex Lect. 1.

Secundum virtutem revelationis, & ineffabilibus,
& ignotis, ineffabiliter & ignote conjugante se-
cundum meliorem nostram rationabilis & intellectu[m]
virtutis, & operationis unionem.

Quod D. Thomas sic explicat. In illis doctri-
nis, principiis humana sapientia inniti possumus,
in quibus ea traduntur, quæ hominibus cognos-
cibilis sunt & dicibilia: sed in doctrina fidei
proponuntur quedam homini ignota, & indisci-
bilia, quibus habentes fidem indarent in cognos-
cendo, aut perfecte explicando, licet certius eis im-
haerent, & aliorum si hujusmodi inhaerent, quam a-
liqua cognitione naturalis. In doctrina igitur fidei
non possumus inniti principiis humana sapien-
tiae, & hoc est, non dicit secundum quam, scilicet
virtutem revelationis procedentis à Spiritu San-
cto in Apostolos & Prophetas, nec per fidem
conjugantur ineffabilibus & ignotis, & veritati di-
vine, quæ excedit omnem humanam locutio-
nem & cognitionem. Nec fides sic conjugans est,
ut faciat ea ab homine credente cognoscere, &
loqui faciat sunt: hoc enim esset spelta visionis,
sed conjugans ineffabiliter & ignotis, videmus enim
nunc per speculum, ut dicitur 1. Cor. 13, & ne a-
liquis hanc conjunctionem despiceret, proper
sui imperfectionem labitur, secundum meliorem
unionem nostram rationabilis & intellectu[m] virtutis
& operationis, id est, supra virtutem & opera-
tionem nostram rationis & intellectus. Altioribus en-
im per fidem conjugantur, quam sine ea, ad
quæ ratio naturalis pertinet, & certius ostendere
mus, quanto certius est divina revelatio, quam
humana cognitio. Dicit autem rationalis & intel-
lectualis, quia eorum, quæ naturaliter cognoscim
us, quedam per se à nobis conspiciuntur ab-
sque aliqua investigatione, & eorum propriè est
intellectus: quedam vero cognoscuntur per in-
quisitionem, & horum est ratio. Dicit autem ope-
rationis & virtutis, quia multa cognoscimus vir-
tute, quæ actu non speculamur. Hec D. Thom.

Inde dicunt: Mytici (quod superius sapere
petuum est) per obscuritatem fidei, & non per ar-
ritatem laces procedendum nobis esse in contem-
platione DEI. Et non solum in illa contempla-
tione fidei, quæ secundum modum nostrum laces
comparativam operandi exercemus, sed etiam in nobis præ-
contemplatione infusa, quæ est supra modum
nostrum. Quod etiam colligunt ex D. Thom. 1. in conte-
p. q.12. art.13. ad 1. & ex doctrina Seraphica
Aaa 4 Ma. Dei.

Matis in via p. f. cap. 34. bi: Demanara, queya, que los alios del cuerpo no se pueden deleitar en mirar el señor, por estar tan encubierto, se descubre alios del alma por la fe, xc. Quamvis enim hic loquatur de communicantibus, d. m. habent in se sacramentales si estes, eadem videatur militare ratio, ut dicit A. Et concord, myst. lib. 2. cap. 3. de unito ne aetern, qua conjungimus DEO in contemplatione, videantur, quæ diximus ad cap. 1. Theol. myit. V. Refolut. 73.

Documentum 40.

Non est audendum dicere aliquid, nec etiam cogitare de supersubstantiali occulta Deitate praeter ea, quæ divinitus nobis ex sancte eloquio sunt expressa. Nam supersubstantialalem scientiam ignorantie supersubstantialitatis, que est supra rationem & intellectum, & substantialiam ipsam, ipsi attribuere convenit.

Expositio D. Thom. Expol. d. Thom. Virtus hujus rationis est, quia quod ab aliquo solo scitur, nullus potest cogitare vel loqui, nisi quantum ab alio manifestetur: solum autem DEO convenient perfide cognoscere seipsum secundum id, quod est: nullus ergo potest dicere ut cogitare de DEO praeter ea, quæ in Scripturis sunt revelata: & hoc est quod dicit, convenire ipsi DEO attribuere supersubstantialem scientiam ignorantie supersubstantialitatis, id est, supersubstantialitatis divinae ignorantiae, quæ quidem supersubstantialitas non ignorata est propter aliquid suum defectum, sed propter suum excessum, quia scilicet est super rationem, & intellectum creatum, & super ipsam substantialiam creatam, quæ est objectum commensuratum intellectui cretæ; sicut essentia increata est proportionata scientia increata. Et ideo sicut essentia divina est supersubstantialis, ita ejus scientiam supersubstantialem dixit: semper enim operari objectum cognitionis virtutis virtuti cognoscendi proportionatum esse. Hæc d. Th.

De hac scientifica ignorantia plura dicta sunt in myst. Theol. & ideo à prolixiori expositione supercedeo. Si tamen contra illud, propter quæ ista sunt dicta, (nempon est nobis dicendum de DEO, nisi quod est in Scripturis) obicias: Theologi ponunt in DEO rationes, seu proprie ates in abitu: & tamen de notionibus non fit mentio in Scriptura: similiter quod Spiritus sanctus à Filio procedat, & quod Pater, Filius, & Spiritus sanctus sint unius essentia. Responde: Thomas 1. p. q. 32. art. 2. quod licet de notionibus in abstracto non fiat mentio, si tamen de personis, in quibus notiones intelligentur, sicut abstractum in concreto. Et ad illud de processionalibus respondet q. 36. art. 2. ad 1. quod licet processus Spiritus sancti non inventatur in Scriptura per verba, inventur per sensum, ut Joan. 16. de meo accipiet. Ad illud autem de unitate essentia respondet q. 39. art. 2. inventiri etiam per sensum, quod tres personæ sint eisdem essentia: ut ibi, ego & Pater unus sumus. V. Refol. 42.

Documentum 41.

Tamen ad superiorum resipientes, quantum Thearchorum eloquiorum radius seipsum immittit ad splendores superiores, & sinus circa divina, temperantia, & sanctitate confundi.

Expositio D. Thom. Ne tamen omnino sumus in DEI ignorantia constituti, subiungit, nobis dico convenit rationem resipientes per spiritualen contemplationem, ad superiorum, id est, ad id, quo d. supra nos est, scilicet DEUM, quantum radii Thearchorum eloquiorum se ipsum immittit, id est, se expandit ad superiores splendores, id est, ad veritatem intelligibiles divinorum. Veritas enim facta Scriptura est quoddam lumen per modum radii derivatum à prima veritate: quod quidem lumen non se extendit ad hoc, quod per ipsum possimus videre DEI essentiam, aut cognoscere omnia, quæ DEUS in seipso cognoscit, ut Angeli, aut Beati eius essentiam videntes; sed usque ad aliquem certum terminum, vel mensuram intelligentia divinorum lumine sanctæ Scripturæ manifestantur. Et sic dum nos non plus extendimus ad cognoscendum divina, quam lumen sanctæ Scripturæ se extendit, simus per hoc conferti, quasi certis limitibus coactati circa divina quadam temperantia & sanctitate. Sanctitate quidem S. Script. veritatem mundam ab omni errore conservamus: temperantia vero dum ad eas non magis nos ingerimus, quam nobis est datum. Hæc ille.

Dicitur S. M. N. TERE-
SIÆ, tum in cap. 12. virg. sua, tum in via perfectionis cap. 25. & alibi sapientia, ubi admonet animas ne superius ascendant, quam deus eleverit; & ne suspendantur, nisi deus eas suspendat: & ne contemplationem immittant, nisi deus introducat, &c. Quoties enim loquitur de contemplatione, intelligentia, & non illam, quam communibus gratia auxiliis possumus ad ipsi, ut bene advenit N. Josephus à JESU-MARIA in ase, p. 1. lib. 1. c. 2. 3.

Quod etiam D. Thom. viderit docere 2. 2. q.
130 art. 1. reddens rationem, quæ presumptio sit peccatum; quia qualibet actio commensurari debet virtuti agentis, & ideo virtutis est, quod alius assumat ad agendum ea, quæ sive virtuti præferuntur. Et obiciens primò illud ad Philosophi. 1. Metaph. quod homo se debet habere ad divinam, quantum potest. Tertio illud 2. ad Cor. 3. non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis quæ ex nobis: cum tamen licet possumus bona cogitare. Responderet ad primam, aliquid esse humana potentiam activam, quod non sit supra passivam: unde non est virtutum, si quis tendat ad sequendum profectum in virtutem perfectam, quod Apostolus faciebat per continuum profectum ad anteriora: esset tamen virtutum, domini quis est in statu imperfectæ virtutis, attenuans statutum asequi eorum, quæ sunt virtutis perfectæ. Ad secundam, esse quidem in homine potentiam etiam naturalem, scilicet intellectus, per quem potest conjungi DEO; unde non esset presumptio intendere ei uniti per intellectum, & voluntatem secundum id quod potest. Ad tertiam, quod licet bonum non possumus cogitare ex nobis, bene tamen ex auxilio divino, quod nemini negatur: nam secundum Philosoph. 3. Ethic. quæ per alios possumus, aliquiliter per nos possumus. Aliud autem esset, si intenderemus ea, quæ non ex auxilio generali, sed ex specialissimo ille solus consequitur, quem DEUS vult ad superiora elevare.

V. Refolur. 54.

Doc.

Documentum 42.

S. Thom.
Ecundum proportionem unicuiusque mentium revelantur divina.

D. Thom. In praesenti hanc ponit pro prima ratione Dionysii relata precedens sub hoc argumento: divina revelantur ad DEO secundum proportionem eorum, quibus revelantur sed cognoscere infinitum est supra proportionem intellectus finiti: non ergo hoc ipsum, quod DEUS est, ex divina revelatione a quo cumque cognoscitur. (& infra addit:) Non quidem, ut nullo modo cognoscatur, sed ut non comprehendantur; nam a Beatis quidem mente attingitur, sed non comprehendetur. Hac ille. Qualiter autem a viatoribus, & extra visionem beatificam? sapientiam, non cognosci quid sit, sed an sit? quod etiam attingetur documentum sequenti.

V. Resolut. 41. & 53.

Documentum 43.

Sicut incomprehensibilitas, & incontemplabilis sunt a sensibilibus intelligibiliis... secundum eandem veritatem rationem superponitur substantia, que est supersubstantialis, & mentibus, que est supra mentem veritas, &c.

Expositio D. Th. Superior gradus comprehendit non potest per inferioria, sicut intelligibilia per materialia, simplicia per composita, aut incorpore per corporea: sed DEUS est super omnem ordinem existentium: ergo per nihil existentium comprehendit potest. Sic DEUS, qui est ipsa unitas, quasi existens unus per suam essentiam; que est supersubstantialis, superponitur substantia, & que est supra mentem, superponitur mentibus, id est, intellectualibus spiritibus... & non dicit, quod intelligibilia sint incomprehensibilis sensibus, sed sensibilibus, quia per sensibilia intelligibilia comprehenduntur: & non solum dicit, quod sint incomprehensibilita sensibilibus, sed etiam incontemplabilis, quia que sunt superioris ordinis nec comprehendunt, nec contemplari possunt per ea, que sunt inferioris: tunc enim per aliud contemplatur, cum per unum possimus essentiam illius videre, ut sciamus de illo quid est comprehendendum autem, cum ita perfecte cognoscitur, sicut cognoscibile est. Unde nullus creator potest comprehendere DEUM: potest tamen intellectus creatus ejus essentiam contemplari, aliquo modo attingendo, non tamen per aliqua obiecta, vel species, vel alias similitudines creatas, quia nullum horum potest manuducere in divisionem essentiam, multo minus quam corpus in incorporam essentiam. Est igitur DEUS & incomprehensibilis omni intellectui, & incontemplabilis nobis in sua essentia, quamdiu nostra cognitio alligata est rebus creatis, ut potest nobis conaturalibus, & hoc est in statu viae. Hac ille. Ubi, ut patet, solum excludit a viatoribus contemplationem perfectam patriae, non tamen imperficiam, qua habetur, vel per affirmationem, vel per negationem.

Si obicias primò: Beati intelligunt DEUM per potentiam intellectivam, que est aliquid creatum, & similitudo quedam DEI tamquam participatio ejus: ergo DEUS videtur per similitudinem creatam. Relp. ex D. Thom. 1.p.q.12. art. 2. per similitudinem ex parte potentiae visiva-

conced. ex parte rei visae neg. hoc enim est, quod negat Dionysius, quod scilicet per nullam immensitudinem creatam tamquam medium, seu objectum uniuersitatem intellectus cum DEO.

Si obicias secundò ex D. Dionys. cap. 1. de cœlesti. Hier. non potest humana mens ad contemplationem coelestem Hierarchiatum excitari, nisi materiali manuductione utatur: ergo potest res superioris ordinis per inferiora cognosci. Respondet D. Thom. 1.p.q.8. art. 2. ad 1. hic in eius respondendum esse Dionysium de cognitione imper. D. Thom. festa: quod non opponitur superioris dictis de cognitione perfecta, de qua loquuntur hic. V. Resolut. 41.

Documentum 44.

Non tamen incommunicabile est universaliter bonum ulli existentium, sed in se ipso singulariter supersubstantiale, collatans radium anuscusque existentium proportionabilibus illuminationibus, benigne superapparet, & ad posibilem eius contemplationem, & communionem, & assimilationem extendit sanctas mentes.

Expositio D. Th. Manifestat, quomodo Expositio! oculi è Deitate cognitione aliis communicatur. D. Th. Est enim contra rationem bonitatis divinae, si cognitionem suam sic sibi reineret, quod nulli alteri penitus communicarer, cum de ratione boni sit, quod le aliis communiceat. Nec tamen ita communicatur ejus cognitione aliis, sicut ipse se ipsum cognoscit: sed ipse collatans, id est, firmiter conservans singulariter in seipso supersubstantiale radium; id est, superti. beatitudinem veritatis sua cognitionem soli sibi reservans: superapparet, q.d. tunc appareat benigne quasi non ex necessitate, sed ex gratia, proportionabilibus illuminationibus, id est, secundum proportionabiles illuminationes uniuersaque existentium, q.d. tunc bonitatis ratio hoc habet, in reservario sibi quodam cognitionis modo, qui sibi est singularis, communiceat inferioribus ex sua gratia aliquem modum cognitionis secundum suas illuminationes, quae sunt secundum proportionem uniuersaque. Et non solum superapparet & illuminat, sed etiam hoc ipsum, quod inferiores mentes illuminant, vienentes dato lumine ad ipsum cognoscendum accedunt, ab ipso est. Et hoc est, quod subdit: quod extendit sanctas mentes ad contemplationem ipsius possibilium eius. Et quia qui contemplantur ipsum, quodammodo unum cum ipso efficiuntur, secundum quod intellectus in actu est, quodammodo intellectus esse in actu, & per consequentem ei assimilantur, ut pote ab ipso informati, subdit & communionem, & assimilationem.

Nota, per contemplationem unius mentem DEO, & proportionabiliter illuminari. V. Resolut. 53.

Documentum 45.

Quod ipsi, sicut fas est, & decet Santos, se immittunt. Et neque ad superioris, quam convenienter data DEI apparitione superbe presumuntur, neque ad inferius ex subiectione ad peius prolabuntur: sed firmi, & indeclinabiles ad radium ipsius supersplendentem extendantur, & commensurato amore convenientium illuminationum, reverentia sancta, & casta & sancte altius elevantur.

Expos.

Expositio D. Thom.	Ex of. D. Thom, consequenter ostendit conditiones sanctacumnenium, quae in DEUM extenduntur. Quatum prima est, quod secundum quod est eis licet ex concessione divina, & secundum quod deceras ex conditione propria, se ad ipsum ingerunt. Unde subdit quae scilicet, mentes ipsi: dicit, DEO se immittunt sicut sas est, & decer sanctos; ita scilicet, quod nec ad superius, aliquid ex superbia presumunt, scilicet, super id, quod eis datum convenienter secundum DEI apportionem sine revelationem, neque iterum prolabuntur ad inferius: id est, non dejectant se infra id, quod eis datum est, ex subjectione ad peius, id est ex quadam paucitatem, qua relata melioribus, per orbis inharent. Secunda conditio est, quod firmare, & indeclinabiliter extenduntur ad radium ipsius superfluentem, id est, ad veritatem e-ius defuper manifestaram, ut firmitas referatur ad certitudinem, & indeclinabilitas ad immobilitatem. Tertia conditio est, quod affectum amoris divinis manifestatis exhibeant, & hoc est, quod subdit, & commensurato amore convenientiam illuminationum, ita scilicet, quod affectus eorum circa ea infusa, que secundum eorum mensuram existunt data per quae elevantur in divina, aliis spiritualibus scilicet contemplationibus, aut intellectibus: cum reverentia sancta, & casta, & sancte reverenter quidem, in quantum te abstinent ab aliis, que supra eos sunt: casta autem in quantum inferioribus non se detinunt: sancte vero in quantum his, que eis data sunt, secundum DEI ordinem firmiter inhaerent. Hæc ille.	& concord. lib. 2, cap. 19, ubi alii afferuntur Auctores. V. Resolut. 54. 62. 69. & 71. Rev. P. Joseph Maria in a. sen. d. 1. cap. 23. & 32.
Conditiones sanctorum membrorum quae in Deum extenduntur.		
Condition prima.		
Condition secunda.		
Condition tertia.		
Infertur a Theologis mysticis.	Unde infertur Auctores mystici, actum contemplacionis universalem, quo magis continuatum, & minus in erruptis ab actibus particularibus, eo magis perfectum esse, & efficacem, disponitumque ad recipiendas illuminationes divinas. Quod Seraphica M. cap. 30. vita comparat mortui navis, que placido vento in labore magnum conficit iterum; quem verò actus interrumptu, comparat illi, qui ut calefacit, separatur ab igne: conformatur ad id, quod docet D. Thom. 1. 2. que lib. 3. 2. art. 2. actionem continuam aliquos agere, effectum: sicut quando aliquis diuinus appropinquat igni, magis calefit, & desiccat, quam ille, qui in errupie accedit, & recedit. Namvis in hac alternatione delectetur animus ob imperfectionem nature mobilis.	Ponit autem quinque ad purgationem pertinentia: cum enim peccatum, quo inquinatur voluntas contingat ex hoc, quod homo proprium bonum temporale ab incommutabili bono avertitur: primum in purgatione voluntatis est, quod voluntas ad bonum incommutabile reducatur: & ideo dicit, quod divinitas est revocatio, & resurreccio decidimus ab ipsa, quia non solum attrahit nos, quod est revocare, sed etiam dat vires, ut revocari surgaamus. Secundum autem est, quod ex hoc, quod placet humanæ voluntati DEUS, derelinquit commutable bonum, proper quod à DEO recessit. Et ideo dicit, quod DEUS est revocatio, & resurreccio eorum, que sunt prolapsa ad corruptionem Deiformis, id est, divinis similitudinis in nobis. Contingit autem, dum aliqui incipiunt DEUS placere, & peccata dispergere, quod à principio quamdam titubationem mentis patiatur, nunc huc, nunc illuc tractus, unde indiger, ut in uno collocerit, & ideo tertio dicit, quod DEUS est collocatio sancta eorum, que morem secundum quamdam immediatam commotioem. Ulterius indiget, postquam est collocatus in uno, ut in illo fieret, ne per tentaciones facile ab illo statore removantur, & ideo dicit quartus, quod est formatione sanitatis. Utterius necesse est, quod ad meliora proficiat, & ideo quinto dicit, quod est suscep-
S. Mater Teresia cap. 30. vita sua.		
S. M. Teresa in via perfectionis exp. 28.		
E conditionibus enumeratis infra sunt Mystici.	Ex illis tribus conditionibus, quas explicat D. Thom, inferunt etiam Mythici primò, ut anima supernaturaliter elevata non plus ascendet, quam influentia divina elevat eam: ut enim in Seraphica Mater et in appendice ad mansiones, non omnes illas mansiones potest quis ingredi: nisi DEUS introducat. Secundò, ne remisit se cadere permissit ab actu contemplacionis universalis, & simpliciter ad representationes sensibiles & imaginarias. Tertiò, ne voluntas sit debilis, & laxa, sed fervens, & affectuosa. De quibus videatur, quod docet Seraphica Mater c. 17. vita sua. P. Joseph à JESU-MARIA in ascensi lib. 1. cap. 23. & 32,	
S. M. Teresa cap. 11. vita sua.		

Suscitativa manuductio sursum actorum ad ipsam, id est, *corum qui sursum aguntur*; & proficiunt ad ipsam Deitatem. Dicitur autem *suscitativa manuductio*, quia non solum portat manum auxiliu voluntibus proficeret, sed etiam ad proficiendum excitat.

Post predicta quinque, quae ad purgationem pertinent, subdit de illuminatione, dicuntur & eorum quae illuminantur illuminatio. Quae quidem illuminatione intelligitur, quantum ad hoc, quod lumina sua gratia tradit, sive ad perfectionem intellectus, sive ad perfectionem affectus.

Deinde subdit de perfectione duplice, primo secundum quod aliquid perfici dicitur per hoc, quod attingit finem proximum, iuxta justitiam, vel qualcumque virtutem, ideo dicitur & eorum quae perficiuntur perfectionis principatus, respectu prime perfectionis, quia qualcumque est propria rei perfectionis principalius praeservata in DEO, sicut regnum civitatis principaliter praeservata in principe. Quantum vero ad consequentem ultimi finis dicitur & eorum quae deificantur Thearebi, id est, principalis Deitas. Dicitur enim creaturam rationalem Deificari per hoc, quod suo modo DEO unitur, ut sic ipsa Deitas principaliter DEO conveniat, secundario vero & participative his, qui deificantur.

Ulterius ponit ea quae pertinent ad meliorationem communiter omnium. Duplex autem processus inventur in rebus, scilicet resolutionis, & compositionis, & secundum utrumque tendunt res in divinam similitudinem. Nam secundum viam resolutionis tendunt a compositione ad simplicitatem, quae summe est in DEO, & ideo dicit, quod est eorum quae simplificantur, simplicitas. Secundum autem viam compositionis tendunt res a multiplicidine in unitatem, dum ex multis fit unum; unitas autem primò est in DEO, & ideo dicit, & eorum quae uniuersitatis, unitatis. Non solum autem communicatur a DEO rebus, quod in se subsistant, & meliorentur, sed etiam quod aliis sunt principiis, seu causis existentia, & meliorationis, & ideo dicuntur sequentibus quod est supersubstantialiter, super principale principium universi principi, &c. Hacunque D. Thomas.

Ex hac propositione S. Dionysii & expositione D. Tho. (Licet principaliter loquatur de purgatione à culpa, de illuminatione per gratiam, & de perfectione per amorem) orta est illa celebris divisionis perfectionis in tres partes, scilicet, viam purgativam, illuminativam, & unitivam, de qua egimus in catena, & passim occurrit in Auctoriis mysticis. Coincidit que cum illa, in qua dividitur status justorum in incipientes, proficientes, & perfectos. De quibus etiam ad caput 3. cœlesti Hierarch. Et v. Refolut. 1. & 22.

Documentum 47.

OMNEM sanctum Theologorum hymnum invenies apud bonos thearchie processus manifestative, & laudative DEI nominationes dividenter.

Expos D. Tho. Omnem sanctum hymnum, id est, laudem DEI, Theologorum inventem, si diligenter in Scripturis scrutari, dividenter, id est, distingue, et tem nominationes DEI ad bonos processus Thearchie, id est, secundum processus perfectionum, quae ex divina bonitate in creaturis proveniunt. Quid enim DEI dicatur bonus, vivus, sapiens, & multis aliis nominibus nominetur, non est ex aliqua multitudine, seu diversitate in ejus natura existen-

te, quia omnia hec in eo unum sunt, sed ex diversis perfectionibus creaturarum accipimus diversa nomina, que attribuimus DEO, sicut primo principio omnium horum processuum. Et hoc manifestative & laudative: manifestativa quidem in quantum DEUS nobis per suos effectus innotescit, & in quantum per hujusmodi nomina DEO attributa nobis manifestantur hujusmodi perfections esse in rebus à DEO. Laudative vero in quantum hoc totum ad DEI periret bonitatem, quae rebus perfections communicantur. Hac ille.

Si objicias primò, ex hoc sequitur, quod nulla nomina dicantur de DEO substantialisiter, etiam illa, quae absolute & affirmativa de eo dicuntur, quod est contra doctrinam D. Thom. 1. part. q. 2. art. 2. Probo sequelam: quia ex divo Dionylio in praesenti nominationes DEI dividuntur ad processus manifestative, & laudative; sed quod significat processum aliquis rei, non significat ejus essentiam, sed effectum ejus: ergo, &c. Resp. ex eodem D. Thom. loco cit. neg. sequelam ad probationem, aliud est dicere, quod nomina dei imponantur a processibus, seu effectibus, aliquid quod imponantur ad significandos processus, & non DEUM: primum enim est verum, secundum est falsum. Licer enim nomina imponantur a processibus divinitatis, & ita intellectus noster secundum unumquemque processum DEUM nominet, & cognoscet, licer imperfecte statim nominata nomina ista imponuntur ad significandum ipsum DEUM, v.g. cum dicitur DEUS est vivens: non est sensus, quod à DEO procedat vita; sed quod in ipso tantum in principio rerum procedat vita & ministeriori modo. Sic ut nomen IESUS dicitur à legendendo, & tamen non imponitur ad significandam passionem, sed petram.

Si objicias secundò: si nomina DEI sumantur laudative, vel esset propter DEUM, vel propter nos, vel propter alios: neutrum videretur: ergo, &c. Non propter DEUM, quia cum DEUS sit insperatus cordium, non est necesse, ut verbis ei manifestemus concepius nostris: non propter nos, quia cum concepius nostris cognoscimus: non propter alios, quia non possumus illos per verba laudare, & significare perfections DEI: Deus enim est major omni laude, ut dicitur Eccles. 4. 3. & secundum Philosophum 1. Ethic. optimorum non est Iesus, sed aliquid majus & melius. Resp. ex D. Th. 2. 2. q. 9. 1. a. 1. neg. min. debet enim Deus nobis ore laudari, non ut manifestemus ei nostros conceptus, sicut dum homines laudamus, ut eis & aliis innotescat, quam bona opinione de laudato habemus. Sed tamen ad hoc ut nosme ipsos extemus in DEI amorem ex laude ipsius, & retrahamur ab iis, quae sunt contra DEUM. Tunc etiam ut alios audientes ea ejus reverentiam inducamus. Et ad probationem dicendum, quod si loquamur de DEO, quantum ad ejus essentiam, cum illa sit incomprehensibilis, & ineffabilis, est major omni laude, & ipsi filii laus in Sion, quamvis debeatur ei secundum suam essentiam reverentia & honor laudia. Si autem loquamur de DEO quantum ad ejus effectus, qui in nostre utilitatem ordinari, debemus laudes DEO, & semper laus ejus in ore nostro debeat esse; unde Isaías 6. 3. laudem DEO super omnia, quae reddidit nobis. Et hoc modo loquitur D. Dionysius, loquitur enim de nominibus DEI juxta processus seu effectus ipsius.

Nor. DEUM laudari, & cognosci per suos effectus. V. Refolut. 3. f.

Documentum 48.

Ex qua ut vivifica virtute unimur, & divisibilibus nostris alternatis supermundane conclusis ad Deiformem monadem congregamur, & DEI unitate unionem: sicut Trinitatem autem propter trium personarum supersubstantialis secunditas manifestatorem. Ex qua omnis paternitas.

Expositio D. Th. ex qua, cibice unitate divina ne vivifica virtute mirifica duo nobis provenimus. **D. Thom.** Primum est, quod nos unimur, i.e. quantum unitatem habemus, secundum quam dicitur unus homo, aut unum animal. Secundum est, quod cum unitas nostra non sit tam perfecta, quod omnes diversitatem excludat, ipsa etiam, quae sunt diversa in nobis, ad quamdam unionem reducuntur, secundum quam etiam ea, quae sunt simpliciter diversa in creaturis, unum quodam ordine sunt, ut sic latem DEI unitatem imitantur. Et ideo dici, quod congregamur ad quamdam monadem, i.e. unitatem Deiformem, i.e. DEO similem, quantum ad ea, quae jam facta sunt unum: & ad quamdam unionem DEI imitationem, quantum ad ea, quae sunt unum, & hoc conclusis alternis, i.e. diversitatibus nostris divisibilibus, quae ex aliqua divisione contingunt, supermundane, i.e. supermundana virtute. Vel hoc, quod dicit unimur, potest referri ad hoc, quod unumquodque in se est unum: quod autem sequitur & divisibilibus nostris, &c. potest referri ad hoc, quod multa, sicut sunt diversa, tamen ad aliquam unitatem reducuntur, vel perfecte, vel imperfecte, mons enim, i.e. unitas perfectiora unitatis designat: unito vero viam ad unitatem, in quo imperfectio unitatis ostenditur. Deinde ostendit idem, in nomine Trinitatis, & dicit, quod invenimus DEI laudari, sicut Trinitatem ad manifestandam supersubstantiam secunditatem trium personarum, quae non distinguuntur, nisi secundum originem. Ex qua secunditate derivatur omnis paternitas, seu secunditas, quae nomine paternitatis in eligitur, ut ad Ephes. 3. Hec D. Th.

D. Thom. Idem D. Thom. 2.2.9. 101.4.3. ex eo, quod in 2.2.9. Dei per excellentiam dictpatet, & quod religio sit diversa a pietate erga parentes in humanis. Et q. 106. a. 3. ex eo quod DEUS, tanquam omnium causa, omnia in se convertat: inferi, quod omnis effectus naturaliter ad suam causam convertatur, & cum benefactor in his causis beneficiari, hic debet converti ad benefactorem, secundum modum cuiusque per gratiarum actionem.

Nota. DEUM ad unitatem nos advocate. V. Rotolu. 73 & 77.

Documentum 49.

Hæc ut nos docti sumus quidem juxta proportionem nostram per sancta velamina eloquorum, & bierarchiarum traditionem, benignitate sensibilibus intelligibili, existentiis supersubstantia circumvelante. Et supernaturalem, simpliciter ac varietate divisibilium signorum, & multiplicante, & cōponente. **Expositio** D. Th. Hec, cibice, quod dictum est de divinis nominibus, nos docti sumus nunc in praefitâ vita juxta proportionem nostram per sancta velamina eloquorum, i.e. facta Scripturarum, & bierarchiarum traditionum, i.e. aliorum dogmatum, quae Apostoli, & eorum discipuli tradideron (dicuntur enim Apostoli, & alii Ecclesiæ prælati hierarchæ, quasi facti principes) Qualia vero sint ista vel-

mina, exponit dicenti: quod ex bonitate DEI intelligibili circumferatur per sensibilias, i.e. cum Scen-
trate de DEO, & Angelis sub similiudine sensibili-
um loquitur ut Ilai. 6. Vidi Dominum sedentes, &c. & similiter voluntur supersubstantia exis-
tentibus, scilicet divina, cum DEO atque voluntur non
solū sensibilia, sed intelligibles perfectiones crea-
turarum ut vita, intellectus, &c. Similiter ex ea-
dem bonitate res simpliciter supernaturales, & in-
figurabilis multipliciter componuntur per varietatem
divisibilium signorum. Hæc ille.

Si queratur, quomodo dicatur, hæc fieri ex beni-
gnitate & bonitate? Respondebit D. Th. quia quan-
do in Scripturis exponuntur nobis intelligibili-
per sensibilias & supernaturalia per existentias, &
incorporalia, & simplicia per composita, & diver-
sa; non est propter invidiam ut subtrahatur nobis
cognitio divinorum; sed propter nostram utilita-
tem: quia Scriptura nobis condescendens tradidit
nobis, quae supra nos sunt secundum modum no-
strum. Quomodo autem hoc pertinet ad Theo-
logiam affirmantem, vel ad cognitionem Dei per
positionem, dictum est supra: omnia autem ista
signa & velamina tolluntur in mystica.

Nora, quod DEUS proponatur nobis sub sacris
velaminibus oriri ex bonitate sua, & imperfectedo-
ne nostra. V. Refolut. 37.

Documentum 50.

Tunc autem quando incorruptibles & immortales
erimus, & intelligibili luminis datione ipsius, im-
passibilis & immateriali mente participantes, & su-
per mentem unitio ignotis & beatis immutacionis
superclarorum radiorum in divinore imitatione su-
per celestium mentium. Hoc loquitur S. D. de vi-
sione DEI in patria, quæ proinde magis ad icho-
lastico, quam ad mysticos pertinet.

Quæs ramen primò, cur vocet mentem bea-
torum impassibilem & immaterialē, quasi mens
nostra etiam nunc non sit immaterialis. Secundò,
quare unitio illa mentis beatæ cum DEO dicatur
unitio supra mentem? Tertiò, cur dicatur fieri hoc
per ignotas & beatas immutaciones, & per notas &
claras. Respondebit D. Th. ad primum, men em
nostram nunc quidem passibile esse per accidentem tertii.
ex unione ad corpus, & materialē fieri per affi-
ctionem ad res materiales, & ideo nunc non est Reg. D.
idonea ad canitatem luminis participationem. Ad se-
condum dici, unitio supra mentem, quia nés
nostra unietur DEO ut intelligibili, qui quidem
est supra mentem. Ad tertium, immutaciones (eu-
luminations) beatificas vocari oculas nobis
pro nunc, sicut etiam nunc sunt nobis inexperi-

Nota. Mensem nostram dici materialē ex
affectione ad res materiales, V. Refolut. 26. &
Synopsis in fine.

Documentum 51.

Nunc autem sicut nobis est possibile, propria quis-
sem ad divinum signum utimur, & ex ipsis rursum
ad simplicem & unitam intelligibilitam miraculosa
veritatem proportionaliter extendimur. Et post omnem
secundum nos Deiformitatem unitiōem sedantes nostras
intellectualē operations ad supersubstantiam ra-
diū, secundum quod facit, nos immutamus.

Exposit. D. Th. ostendit, quod post omnem co-
gnitionem, quam in praefiti vita de DEO habe-
mus id, quod est DEUS, remaneat nobis occu-
patum.

tum. Nam, id est, in presenti vi a utimur sicut nobis est possibile propriis signis ad divina cognoscendam, quæ quidem signa sunt iam perfectiones, quæ procedunt à DEO in creaturis, quam & metaphoria, quæ a creaturis per similitudinem transducuntur in DEUM. Et dicimus: signa propria, cognoscendi terum divinarum respectu nostri; qui non est possibile nobis aliter innocere res divinas,

Non tamen sic utimur hujusmodi signis, quod in eis mens nostra remaneat, nihil ultra ex Deo se existimans: sed ex Iesu signis rursum extendimus lectorum nostram proportionem, ad simplicem & unitam veritatem intelligibilitum miraculorum; id est, admirabilium contemplationum, quas de rebus divinis per ista signa accipimus. Dicit autem ad simplicem, & unitam veritatem, ut simplicitas corrispondat compositionis signorum, unitas vero eorum multitudini & diversitatibus.

Et ne quis credit, quod per signa prædicta veritatem, & intelligentiam divinorum perfectè comprehendere possumus, addi: quod immunitus nos, ad supersubstantialem radium, id est, ad veritatem deo cognoscendam, non possedet, sed secundum quod sit nobis scilicet sedantes, seu quietantes nostras intellectuales operationes, ne ultra ferantur, quā nobis sit datum, & hoc dico post omnem secundum nos unitiōnēm Deiformium, q.d. postquam secundum Deiformitatem uniti fuerimus per cognitionem rebus divinis, quantumcumque nobis est possibile, adhuc remaneat aliquid de rebus divinis nobis occultum, a causa inquisitione oportet nos sedare intellectu. Quia nulla virtus finita extendit se in infinitum. Hæc ex D. Thom.

Ex predicationis verbis inferuntur Mystici celebriores assertiones spiritus. Prima, quod meditationis discursiva medius imaginibus, & figuris ab imaginatione formatis, debet præsupponi tamquam primus gradus scalæ spiritualis ad contemplationem. Secunda, quod ex dilectione imaginatio statim fiat transitus ad ponderationem quietam. Tertia, quod terminetur ad actum fidei universalis & simplicis. Quartæ, quod debet cessare ab operatione activa, ut passim possit moveri a Deo iuxta verba Dionysii sedantes, nostras intellectuales operationes, secundum translationem Joan. Sacrae. Vel ierat spiritu aliis actionibus nostris secundum lectionem Amb. olli Camaldul. Vel cunctis nostris actiones coibentibus secundum Petrum.

V. Resolutio. 20. & 64.

Documentum. 52.

VNIVERSALITER est incomprehensibilis, & negque sensus eius est, neque phantasias, neq; opinio, neque nomen, neq; sermo, neq; talitus, neq; scientia.

De hac propositione dictum est ita ad cap. 4 & 5. Theologiae mysticae: nec indiget ulteriori explicatione.

Documentum. 53.

Iste Deiformis ad Angelorum imitationem, sicut est possibile, unita mentes quoniam secundum omnes intellectuales operationes quietem talis sit desideratum, etiam ad supremum lumen unito: laudamus ipsum propter, maxime per ablationem à cunctis existentiis, &c.

Expos. D. Th. Iesu, scilicet, immisionibus divinis. Thom. a Iesu Oper. Tom. II.

nis, & susceptionibus unito, i.e. conjuncta mente Deiforme, i.e. Deo conformata ad imitationem Angelorum, sicut est possibile in hac vita: laudat DEUM maxime, proprio per ablationem, seu remotionem à cunctis existentiis, & hoc ideo, quia immo sanctarum mentium ad DEUM, quiete super omne lumen sit talus, scilicet per remotionem ab exist. secundum quietem omnium intellectualis operationis, i.e. in ultimo, in quo quietissimis eorum intellectus operatio. Hoc enim est ultimum, ad quod pertinere possumus circa cognitionem divinam in hac vita, quod Deus est supra omnia id quod à nobis exigitari potest, & ideo nominatio DEI, que est per remotionem, est maxime propria. Et enim illi, qui secundum Deum per remotionem, per illuminationem DEI vere, & supernaturali ratione edocti ex beatissima conjunctione ad DEUM. Hæc ille.

Hanc illuminationem, & communicationem propriam Angelorum, & communicatam in hac vita aliquibus contemplatiis valde perfectis, dicit Augustinus concordie myst. l.3. c. 24. esse consolations quamlibet nimirum felices & saepenarratives, quas D. August. in Genes. c. 12. vocat voces beatitudinis, & quibus (ut inquit D. Th. de verit. q. 13. a. 3. ad 9.) deus martyres ad agones confortabat. Et eodem l. 3. c. 47. dicit, hanc illuminationem per species intelligibiles infusas sicut Angelis mentibus fieri erant illis, praeterim animabatur, quæ ad statum unionis habitualis pervenerunt, de quo statu loquitur Seraphica M. mans. 7. cap. 1. & N. V. P. Can. 28. & huius generis (inquit ille) fuit revelatio illa celebris mysterii fanæstissimæ Trinitatis, coiuncti ipsa S. Mater ibi meminit, & alia S. M. Testimoniales. Mihil (amen videtur, posse generaliter intelligi de contemplatione infusa Theologiae mysticae, ad quam disponitur mens per ablationem omnium cognitorum, ut supra diximus. De quo videatur N. Ioseph à JESU-MARIA 1. p. ascens. fushb. 1. c. 33. Hinc Resolutio 57. & 61. & 64. & 68. s.

C A P V T . II.

De copulata & distincta Theologia, & que sit divina unio & distinctione

In hoc capite inquit S. Doctor nomen boni, & aliorum attributorum, & eiæ que de Deo sunt emanationes de terra Trinitate prædicari, & proinde copula est: distingue a vero nomina esse personalia, & que perunt ad mysteria humanitatis. I.e. attributa vocati uniones in DEO, nomina desumpta ab emanationibus vocati distinctiores; divinas personas sola relatione distinguunt: DEUMque est totum esse participabilem, & non participabilem. Res divinas a nobis ex foliis participationibus cognosci. Que in domo Deo sunt omnia Paternitas, & Filiatione, & quod effectus sibi similes causis, non causis effectibus. Modum incarnationis omnibus esse ignorantem. Affert verba Hierothei, quomodo JESUS divinitas sic omnia in omnibus, & super omnia, & quomodo Christus naturam nostram participaverit. Denique quomodo Deus in omnibus rebus unus sit, & dicatur multiplicari, cum multas res producit.

Hujus capituli meminit D. Th. 1. p. q. 32. a. 1. Si aliquis est qui totaliter eloquisceat, longe erit à nostra philothesia, &c. & q. 67. a. 1. conjungatur diversi radii, & separantur, & q. 93. art. 2. ha.

Bbb

habent causam causatum suarum conjungentes imagines. Similiter in 1. dist. 1. q. 2. a. 2. & d 21. 1. dist. 15. q. 2. a. 1. & d 28. q. 1. a. 1. & disp. de pot. q. 10. a. 1. q. 2. a. 2. & de malo q. 16. a. 1. 7.

Documentum 54.
ex Lect. 4.

Omnia divina, & quaecunque nobis sunt manifestata sola participationibus cognoscuntur.

Expositio D.Thomae. Hic assignat rationem. quia nihil cogosciatur, nisi secundum quod est in cognoscente. Sunt autem quædam cognoscibilia, quæ sunt in intellectu nostro, quæ quidem habent simplicius esse in intellectu nostro, quam in se ipsis, sicut sunt omnes corporales. Unde ista dicuntur cognoscia nobis per abstractionem. Divina autem implicita & perfectiora sunt in se ipsis, quam in intellectu nostro, vel in quibuscumque aliis rebus nobis notis. Unde divinorum cognitorum dicitur fieri, non per abstractionem, sed per participationem. Hæc autem participatio est duplex: una secundum quod divina in ipso intellectu participantur, prout intellectus noster participant intellectualem virtutem divinam. Alia vero secundum quod divina participantur a rebus, quæ in intellectu nostro offeruntur, & secundum utramque istam participationem divina cognoscimus. Hæc ille.

Nota. Divina à nobis cognoscendi duplicitate, & luminis & objecti. Hinc Resolut. 55.

Documentum 55.

Ioquens Dionysius de B. Hierotheo, à quo aliquæ notitiae divinorum accepit, ait: *Quæ ille, sive à sancta Theologo accepit, sive & experta eloquorum perscrutatio perfecit, ex multis circa ipsa luctatione, & contritione, sive etiam ex quadam doctrina est divinæ inspiratione, non solum discernit, sed & patiens divina, & ex compassione ad ipsam, si sit apter dicere, ad indicibilem, & mysticam ipsorum perfectus est unitiōnem & fidem.*

Expositio D.Thomae. Ponit inquit tres modos, quibus ex Hierotheo acquirere potuit: unus est, ad discendo à sanctis Theologis, id est, ab Apostolis. Alius ex proprio studio, & subtili discussione sanctorum Scripturarum, quæ discussio in duabus consistit, nempe ex multis circumlocutione circa ipsam, in quo assiduitas studii designatur: & contritione, in quo designatur diligens Scriptura expositor. Tertius ex quadam inspiratione divinæ, quæ communiter fit multis, non solum discernit, sed & patiens divina, id est, non solum divinorum scientiam in intellectu accipiens; sed etiam diligendo, quod eis eis unitur per affectum. Passio enim magis ad appetitum, quam ad cognitionem pertinet, videtur: quia cognita sunt in cognoscente secundum modum cognoscendi, & non secundum modum rerum cognitarum: sed appetitus movet vites secundum modum quo in ipsis sunt, & sic ad ipsas res quodammodo afficitur. Sicut autem aliquis ex habitu virtutis, quam haberet, in affectu perficitur ad dictum judicandum de his, quæ ad virtutem illam pertinent; ita qui afficitur ad divinam, accipit divinitatem rectum judicium de rebus divinis. Et ideo subdit, quod ex compassione divina, id est, ex hoc, quod diligendo divina conjunctus est

eis, si tamē dilectionis unio compassio dici debet, i.e. simili passio, perfectus est Hierotheus, i.e. institutus ad unitiōnem & fidem ipsorum, i.e. ut eis, quæ dixit, unitetur per fidem unitiōnem, dico in docibilem, i.e. quæ humano magisterio doceri non potest, & mysticam, i.e. occultam, quæ excedit naturalem cognitionem. Hæc illa.

Ex hoc, quod dicitur de Hierotheo, sc. divina participatione, inferunt Mystici, recte appellari operationes Mystici, passivas animæ, illas, ad quas moverit illuminatione, ac influentia divina: sicut enim ab Artif. 3., de anima lex. 12. vocantur passiva illæ potentia, quæ ab aliis moveritur, ita similis motio dicenda est passio. Hinc Resolutio 56.

C A P V T III.

Quæ sit risorū, & de beato Hierotheo, & de Religione & conscriptione Theologica.

Docet orationem sublevare ad Deum, & in illa non tam Deum nobis appropinquare, quam nos Deo: illumq; præsentem esse omnibus, non autem illi omnia. Lauda D. Hierotheum Magistrum suum post Paulum, & reddit rationem, cum post ipsius scripterit, nimis ut, quia ille compendio uisus est. Refert etiam quid ipse, & Hierotheus cum Petro, & Jacobo egerint ad Deipacem sepulchrum.

Hujus capituli meminit D. Th. 1. p. q. 5. art. 2. bonum primò poti, quam ens. Et qu. 13. a. 11. quod boni nominatio excellenter sit in manifestativa omnium DEI processionum; & q. 19. a. 9. esse malum ad omnis, i.e. universi perfectionem conferens. Et 2. 2. q. 83. a. 1. ante omnia ab oratione incipere esse utille, sicut DEO nos ipsos uidentur. Et q. 10. a. 3. ea, quæ sunt creaturarum, per quandam superexcellentiā, & causalitatē transferti in Deum. Similiter in 1. dist. 37. q. 1. a. 2.

Documentum 56.

Oportet nos orationibus primis ad ipsam, sicut boni principem produci, & magis ipsi propinquætes in hoc doceri optima bona circa ipsam collectata.

Expositio D.Thomae. Dicit ergo, quod oportet nos produci, i.e. excedi per orationes ad ipsam Trinitatem, sicut ad principium omnis boni processio, quia per hoc, quod nos oramus, ei appropinquamus; & quanto magis appropinquamus ei, tanto magis possimus ad dicere dona bonitatis eius, quæ circa ipsam collocantur, quasi ab ea per similitudinem bonitatis derivata. Quanto enim aliquis magis appropinquat alii rei, magis cognoscit, quæ circa ipsam sunt.

De hac propositione vide Resol. 34. & 55.

Documentum 57.

Etenim ipsa quidem universis adest, non autem omnia ipsi adstant.

Expositio D.Thomae. Ipsa quidem sancta Trinitas o. Expositiōnibus adest, in quantum omnibus sua dona D. Thomae communica: sed non omnia ipsi adiutum, in quantum deficiunt a participatione ejus: sed quando nos invocamus ipsam, non adiutum ei appropinquantes ad ipsam. Hæc D. Th.

De presentia DEI in rebus videatur Resolut. 34.

Do-

Documentum 58.

Cum autem ipsam invocamus castissimis quidem orationibus, & revelata mente, & ad animam unitorem apud studine tunc & nos ipsi adsumus. De Thom. q. ad oratio non faciat DEO propinquos, tria reguntur.

Votatio
nas faciat
Deo pro-
pinguis
tria re-
guntur.

1.p. q. 48. 2. 6. 3. 1. 2. q. 8. f. a. r.
Palliones repugnant contra actionem. 1. 2. q.

129. 3. 2.
Amor etiam est naturalis. 1. 2. q. 2. 2. 6. ar-
tic. 1.

Amor est virtus quædam. 1. 2. quest. 2. 6. ar-
tic. 2.

Amor & dilectio se habent sicut quatuor, &
bis duc, rectilineas & rectas habent lineas; di-
vinus tamen est nomen amoris, quam dilectio-
nis. 1. 2. q. 26. a. 3.

Amor in omnibus rebus invenitus. 1. 2. q. 27.
art. 2.

Amor est virtus unitiva. 1. 2. quest. 28. art. 1.
& 2. 2. q. 25. a. 4. & quest. 27. a. 5. & quest. 29.

art. 3.
Amans singula se ipsa contentive. 1. 2. quest.
28. a. 5.

Propter amorem boni omnia agunt. 1. 2. qu.
28. 1. 6.

Amor movet coordinata ad suorum habitu-
dinem, & inferiora convertit in superiora. 1. 2. q.

31. 3. 1.

Amor ecclasticus facit. 1. 2. q. 28. a. 3. & 2. 2. q.
2. 2. a. 2.

Paulus ecclasticus passus dicebat, vivo ego, &c.
2. 2. q. 17. 5. a. 2.

Pulchritudo consistit in claritate, & debita
proportione. 1. 2. q. 1. 41. a. 2. & q. 1. 45. a. 2.

Lumen est in nominibus in eligibiliibus Dxi.
1. p. q. 67. a. 1.

Lumen solis ad generationem sensibilium
conferit, & ad vitam, ipsaque moveret, nutrit, au-
get & perficit. 1. p. q. 115. a. 3.

Sol est causa omnium quæ generantur in su-
erioribus. 1. 2. q. 46. a. 1.

Dæus appellatur zeloter propter multum amo-
rem ad existentia. 1. 2. q. 28. a. 4.

Dæus convertit omnia ad amorem sui ipsius.

1. 2. q. 109. a. 3.

Deus cognoscimus per alia ut causam per ef-
fectum, vel per modum eminentie, vel per mo-
dum negationis. 2. 2. q. 27. a. 4.

Ad providentiam divinam non pertinet natu-
ram rerum corruptere, sed servare. 1. 2. q. 10.
art. 4. & q. 31. a. 4. & 2. 2. q. 16. a. 1. & 3. p. quest.
44. a. 2.

Angeli substanti propter radios divinae boni-
tatis. 1. p. q. 50. a. 3.

Angeli ea primæ creaturae sunt incorporei.

1. p. q. 50. a. 2. & q. 51. a. 1.

Angeli vitam habent indecisiem. 1. p. q. 5.

Angeli intelligere est ejus motus. 1. p. q. 54.

art. 2.

Angeli cognoscere omnia terrena secundum
propriam virtutem mentis. 1. p. q. 5. a. 1.

Angeli sunt DEO propinquiores & similliores.

1. p. q. 57. a. 1.

Angeli existentium illuminantur rationibus.

1. p. q. 106. a. 1.

Dæmonibus est phantasias proterea. 1. p. q. 58.

art. 5.

Dæmones non sunt natura mali. 1. p. q. 58. a. 3.

art. 4.

Dæmonibus data sunt aliqua dona que nou-

tae innotescunt. 1. parte, questione 64. artic. 1.

& 1. 2. q. quest. 63. art. 1. & supplem. 5. p. quest. 89.

art. 4.

Bbb. 2

Dg.

De bono, malo, pulchro, amore, et castis, zelo, &
quod malum neque ens sit, neque ex
entibus, neque in entibus.

Huius capituli compendium potest colligi ex
varius propositionibus ejus, quas citat D. Th.
u. : bonum & opum in concupiscere, esse, vive-
re, & in eligere. 1. p. q. 64. a. 2.

Bonum esse communicativum sui. 1. 2. q. 1. 2.
4. 8. q. 11. 2. a. 3.

Bonum ex integra causa, malum ex singulis de-
fectibus. 1. 2. q. 18. a. 1. 1. 1. 2. q. 19. a. 6. & 2. 2. q. 92.

a. 1. & q. 110. a. 3.

Bonum contingit uno modo, malum omni-
ficiat. 1. 2. q. 70. a. 4. & 3. p. quest. 50. art. 1. in
suppl.

Bonum vel malum hominis est secundum ra-
tionem esse, vel prius rationem. 1. 2. q. 2. 4. a. 1.
q. 5. 5. a. 4. & q. 7. 1. a. 2. & 2. 2. q. 12. 3. a. 1. & 12.

& q. 1. 2. 1. a. 1. & q. 16. 7. a. 1.

Bonum est fortius quam malum. 1. 2. q. 5. a. 6.
& q. 6. a. 2.

Bonum dñe flos gradus habet. 1. 2. quest. 9. 2.

art. 1.

Bonum omnibus est diligibile. 1. 2. q. 24. a. 2.
& q. 2. 5. a. 7.

Bona divina participantur à creaturis secun-
dum eorum proportionem & modum. 2. 2. q. 8.

art. 1.

Malum non est in bono. 1. q. 48. 2. 3. ad 1.

Malum non habet causam. 1. part. quest. 49.

art. 1.

Malum est præter voluntatem. 1. p. q. 82. art. 2.

& 1. 2. quest. 1. 9. art. 1. & quest. 24. art. 4. & qu.

72. art. 1.

Malum non agit nisi virtute boni. 1. 2. q. 2. 4.

a. 3. & q. 60. a. 5.

Malum multipliciter contingit. 1. 2. q. 35. a. 8.

Est ex singulis defectibus. 1. 2. quest. 7. 2. art.

9. part. videtur.

Malum hominis est sine ratione esse. 1. 2. q.

15. a. 1. & a. 2. & q. 16. 2. a. 1.

Panitia non est malum, sed fieri pena dignum.

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

Dæmonum multitudine causa est omnium malorum huius & aliorum prima secunda, questione 80. articulo 4.

Anima & motus circularis, rectus, & obliquus.
2.2. q. 18 o. a. 6.

Inferiora sunt in superioribus eminenter mor-
do quodam in scriptis. 1. p. q. 94. a. 1.

Similes propositiones citantur etiam à Divo
Thomae in distincione 1. qu. 4. dist. 2. quest. 2. ar-
ticulo 1. & 4. dist. 17. quest. 2. tex. 1. & articulo 1. dist. 34. quest. 2. dist. 37. quest. 4. articulo 1. dist. 42. quest. 1. articulo 2. dist. 44. quest. 1. articulo 3. dist. 46. quest. 1. articulo 3. dist. 46. in expos. ex.

In 2. dist. 7. quest. 1. articulo 2. dist. 11.
quest. 1. art. 2. dist. 13. quest. 1. art. 4. dist. 18.
quest. 1. art. 2.

In disp. de po. quest. 1. art. 6. / quest. 2. articulo 3. / quest. 3. art. 6. & 15. / quest. 4. articulo 2. de malo quest. 1. articulo 2. 3. 5. / quest. 2. articulo 1. 2. 4. 7. 9. 11. 12. / & quest. 3. articulo 1. 2. 9. 12. 14. / & quest. 4. articulo 1. 2. 6. / & quest. 1. 6. articulo 1. 2. 3. 4. 5. 6.

De virtut. q. 1. art. 1. 17. 18. 19.

De verit. q. 8. a. 15. & q. 28. a. 2.

Ex quibus tamen sub formalibus verbis sancti
Dionysii aliqua eruuntur documenta mystica.

ex lect. quarta.

Documentum mysticum 59.

In eligibile lumen (sc. DEUS) tradit prius quidem mensuram claritatem, postea illud sicut gemitibus lumen, & magis desiderantibus, magis se ipsum immittit, & abundanter superfluit, quoniam dilexerunt multum, & semper extendit ipsas ad anteriora secundum ipsarum ad respectum proportionem.

Expositio D. Thomæ. Ostendit modum & ordinem quomodo traditur sanctis animabus lumen spirituale. Primum traditur unicuique secundum suopriam mensuram juxta illud ad Ephesi. 4. Unicunque data est gratia, &c. Et quia spiritualia gemitu desiderium excitant, qd p. prius ignorata cum embebantur, post primam receptionem luminis, gemitu jam cognitione lumini veritatis, magis desideratur, & magis desiderantibus magis immittitur: effectus enim divinae gratiae multiplicantur secundum multiplicationem desiderii, & delectationis, juxta Luc. 7. Dimissione, &c. Sic enim quodam circulatio attenditur, dum ex lumine crescit luminis desiderium, ex desiderio autem crescit lumen, &c.

Nota. Lumen divinum dari iuxta propria mensuram, ex lumine tamen gesta oerecere desiderium, & pro majori desiderio majus lumen. V. Resolu. 77. & 87. & 88.

Documentum 60.

ex lect. 7.

Anime autem motus circularis quidem ad se ipsam ineriorius ab exterioribus & intellectualibus ipsius virtutum uniformis convolutio, sicut in quodam circulo, non errante ipsi largens, & a multis exterioribus ipsam convertens, & congregans, primum ad se ipsam, deinde uniformem factam unius unitive unitis virtutibus, & ita ad pul-

chrum & bonum manuducens, quod est super omnem existentia, & unum, & idem, & sine principio, & interminabile.

Oblique autem anima movet in quantum secundum proprietatem suam divinis illuminatur cognitionibus, non intellectualiter & singulariter, sed rationabiliter & diffusie, & sicut communis & transversa operationibus.

In directum autem, quando non ad se ipsam ingressa, & singulari intellectualiter mota, hoc enim est sicut dixi secundum circulum, sed ad ea qua sunt circa se ipsam prograditur, & ab exterioribus sicut a quibusdam signis variatis, & multiplicatis, ad simplices & unitas sursum agitare contemplationes.

Expositio D. Thomæ. Anima connaturale Expressio est quod intelligat accipiendo a rebus ex exteriori. D. Iacobus, quae sunt multiformes & diversa. Unde in hac receptione potest attendi circularis motus e. Animus ius, sed magis in hoc quod a rebus exteriori communibus revocatur. Primum quidem in seipsum conradietur. Secundum, elevata in consideratione Angelicarum virtutum. Tertium autem utique ad ipsum diligendum DEUM. Hoc est ergo quod dicit, quod motus accipitus circularis anima secundum quod ab exteriori rebus intrat ad seipsum, & ibi uniformiter conatu volvitur, sicut in quoddam circulo, secundum extenuas in electuales virtutes, que quidem conformatur. Iurio anima dirigitur ut non erret. Manifestum est enim, quod anima discurrendo de uno in aliud, sicut de effectu in causam, vel de uno similiad aliud, vel de contrario in contrario ratiocinatur multipliciter. Sed omnis ista ratiocinatio dividatur per resolutionem in prima principia, in quibus non contingit errare, ex quibus anima contra errorem defenditur, ipsa prima principia simpliciter intellectu absque discursu cognoscuntur: & ideo coram consideratio proprii uniformitatem circularis convolutione nominatur.

Per hanc ergo convolutionem primum congregatur ad se ipsam considerans id, quod in natura sua habet ut cognoscatur. Deinde sic uniformis facta unitur per h. justus modi convolutionem unitis virtutibus, sc. Angelicis, in quantum per similitudinem hujus uniformis apprehensionis uniformitatem Angelorum aliquo modo considerat, & ulterius per istam convolutionem manuducit ad pulchrum & bonum, id est, DEUM, quod est super omnia existentia, & maximè unum & idem, & est sine principio & interminabile: quod pertinet ad rationem circuli, ut dictum est. Et ideo circularitas motus animæ complectetur in hoc quod ad Deum manuducit.

Deinde cum dicit, obliqua autem, &c. describit obliquum obliquum animarum, . . . motus enim aliquo obliquis, ex uniformitate & diffinitate istud compofitum, in anima attenditur, secundum deinde quod uniformes Dei illuminationes recipi, non obliqui uniti uniti, sed differenter secundum suum aliammodum. Hoc est ergo quod dicit, quod anima calidam moveatur oblique in quodam illumina oris divinis cognitoribus, secundum suam proprietatem, non quidem intellectu liter, & singulariter, id est, simpliciter, sicut Angeli, sed rationabiliter & diffusie, id est, decurrente, & diffundendo se per diversa. Et hoc exponit subdens: sicut operationibus communis, quodam enim modo se

se commisit rebus, in quantum se ad diversa cognoscenda diffundit: & transitivum, quod refertur ad rationabiliter: est enim proprium rationis transire sive discurrere ab uno in aliud.

Deinde cum dicit, in directum atque, &c. exponit rectum motum animae, qui de sua ratione habet difformitatem, que in anima attenditur secundum apprehensionem variam, & multiformem diversorum, ex quibus cognitioes simplicium, & uniformum capi. Dicit ergo, quod in directum movetur anima, quando non ingrediatur ad se ipsam, ita quod quodam singulari, id est, simplici intellectus ac operetur, quia hoc pertinet ad circularem motum ipsius, ut dictum est: sed quando progradientur ad res exterioras, quae sunt circa ipsam, a quibus, sicut a quibusdam signis variis, & multiplicibus elevatur ad contemplandum res simplices & unitas.

Pater autem haec sufficientia, & distinctio horum motuum animae: quia anima vel a sua uniformitate progradientur in superiora magis uniformia, & hic est motus circulatorius, tunc uniformis: vel ex influenti uniformis illuminationis accipit cognitionem variam, & multiformem, & sic est motus obliquus: vel ex conversione ex maliformibus & variis in simplicem cognitionem proficit, & sic est motus eius regius. Hucusque D. Thom. conformiter ad ea quae dicit 2.2. q. 180. a. 6.

De hac autem divisione cognitionis seu contemplationis in rectam, obliquam, & circulatoriem. Vide Resolut. 15.

Documentum 61.

ex lect. 9.

Omnibus est pulchrum & bonum desiderabile & amabile, & diligibile, & propter ipsum, & ipsius gratia, & minor a meliora convertendo se ad eam, & communicative ordinatae, coordinatae, & meliora minor a propria, & ipsa singula se ipsa convertente, & omnia pulchrum & bonum desiderant faciunt, & volunt omnia quicunque faciunt & volunt.

Expositio D. Thom. Amor ad appetitum pertinet, & est prima & communis radix omnium appetitivarum operationum nihil enim desideratur, nisi quod est amatum, &c. & ideo operatur quod ratio amoris sumatur ex eo quod est commune objectum appetitus nempe bonum. Ipsa ligatur habitudo vel corporatio appetitus ad aliquid velut ad suum bonum, amor vocatur. Quod autem ordinatur ad aliquid sicut ad suum bonum, haberet quoddammodo illud sibi praesens & unitum secundum quandam similitudinem, saltem proportionis, sicut forma quoddammodo est in materia, in quantum habet aptitudinem & ordinem ad ipsum.

Sic igitur patet in quo differt desiderabile, & amabile: nam desiderium est quidam affectus amoris (quando bonum amatum est totaliter absens amans:) diligibile autem determinat quemadmodum amoris, &c. si primum enim appetitus est qui est cum cognitione, & libera electione: hic enim appetitus quoddammodo movet se ipsum, unde & amor ad hunc pertinent est perfectissimus, & vocatur dilectio, in quantum libera elecione discernitur quod sit amandum.

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

Dionysius hic quatuor modos amoris ponit, Quatuor & ideo dicit quod propter bonum & pulchrum, amans,

& ipsis grata minor, id est, inferiora amant meliora, id est, superiora, convertebendo se ad eas, quia in eis habent suam perfectionem. (Quod enim est superior in entibus comparatus ad interiorum sicut totum ad partem, in quantum superior perfectus & totaliter habet, quod ab inferiori imperfecte & particulariter habetur, & in quantum supremum continetur in le inferioris multa pars autem non est perfecta nisi in toto.) 2. ponit modum quo aequalia amant & aequalia, & dicit quod ea quae sunt unius ordinis coordinata, id est, aequalia communicative, id est, in quantum communicant cum eis in specie, vel in quocunque ordine. 3. Ponit modum quo superiora amant inferiora, & dicit quod meliora, id est, superiora amant minora, id est, inferiora propria, id est, in quantum provident eis, ut sub se contemnatur. 4. Permodum quo aliqua amant se ipsa convenienter, id est, in quantum unumquodque in le ipso continetur. Deinde cum dicit & omnia pulchrum, &c. ostendit quid facit amor in amante: quia enim amor est communis radix appetitus, oportet quod omnis operatio appetitus ex amore causetur, ut dictum est. Haec D. Thom.

Nota amorem esse radicem appetitivarum operationum.

Item 4. modos habere amorem, scilicet inferioris ad superioris, & aequalis ad aequalis, superioris ad inferioris, ejusdem ad se ipsum.

V. Relolut. 75. & 80.

*Amoris
dix appeti-
tivarum
operationum.*

Documentum 62.

ex eadem lectione.

Quando nostra anima intellectuibus operationibus ad intelligibilium moveritur, superflui quidem sunt sensibilium sensus, sicut & intellectuale virtutes, quando anima Deiformis facta per unionem ignoris inaccessibilis lucis lumini se immittit, non oculorum immisionibus. Quando autem mens per sensibilias moveri studet, ad contemplativos intellectus, prestatores omnes sunt manifestiores sensuum partitiones, sicut planiores orationes planiora visibilia, sicut quando non plana sunt opposita sensibus, neque ipsi presentare menti sensibilibus bene poterant.

Expositio D. Thom. Quia sensibilia sunt preambula ad intelligibilias, quando autem pervenimus ad terminum, & recessimus a via, & ponit exemplum de hoc quod intelligibilis virtutes nostrae naturalis rationis etiam superfluent, quando anima nostra DEO conformatata immittit se rebus divinis, non immisione oculorum corporalium, sed immisione fidei, id est, per hoc quod divinum lumen ignovum & inaccessibile ipsum nobis unit, & communica. Nam enim consideramus ea, quae fidei sunt, non dijudicamus ea per rationem naturalem.

Quando autem mens, &c. Dicit quod quando mens nostra studet moveri ad contemplationem intellectuam per sensibilia, tunc sunt prestatores, id est, utiliores, & sensibiles species manifestissimi portant, vel deferunt intellectuales operationes, ut planiores orationes manifestiora visibilia. Sed quando ea quae non sunt

Bbb 3 mas.

manifesta in sensibus, representantur sensibus, tunc nec ipsi sensus possunt bene representare sensibilia mentis, ita scilicet quod ex ipsis sensibilibus intelligibilia capiantur, &c.

Ex hoc documentum inferuntur Mystici, quomodo vera contemplatio sit per actionem fidei, & non sine intellectus operatione, ut concord. lib. 3. cap. 16. num. 6. de qua contemplari. vide Resolutio-

nem 72.

Documentum 63.
ex Lect. 10.

Est autem faciens & ecclasiū divinus amor non dimittens sui ipsorum esse amatores: sed amatorum. Et monstrant quidem superiora providentia facta minus habentrum, & coordinata sui invicem continentiae, & subjecta divinioris conversionis ad pri-

Expositio
D.Th.

Expositio D.Thomae. Circa hoc considerandum, quod hoc est differentia inter vim cognitivam, & appetitivam: quia actus virtutis cognitiva est secundum quod cognitum est in cognoscente: actus autem virtutis appetitiva est secundum inclinationem, quam habet appetitus ad rem quae appetitur. Prima operatio appetitus est amor. Unde amor importat pri-
mam inclinationem appetitus in rem secundum quod habet rationem boni, quod est objectum appetitus.

Tendit ergo amor in aliquid dupliciter, uno modo ut in bonum substantiale (nempe quod habet bonitatem, sicut homo dicitur bonus) dum sic amamus aliquid ut ei velimus bonum, sicut amamus hominem volentes bonum ejus. Alio modo, sicut in bonum accidentale (quod feliciter in aliquid faciens ipsum bonum) quo modo amamus virtutem non ea ratione, quod volumus eam esse bonum, sed ut per eam simus boni. Primum modum appellant aliqui amorem amicitiae; Secundum, concupiscentia, quomodo etiam possamus amare bona sub-
sistencia, quando non amamus ipsa secundum se, sed secundum aliquid eorum accidens, sicut amamus vinum propter dulcedinem, qua volumus potiri; & etiam hominem propter delectationem & utilitatem, & non secundum se.

In utroque modo amoris amor trahitur ad rem amatam, sed diversimode: nam in secundo modo licet trahatur ad rem amatam per affectum voluntatis, per intentionem affectus re-
currit in ipsum. Unde talis amor non ponit amantem extra se, quantum ad finem intentionis. Bene tamen cum aliquid amat ut primo modo, quia vel: bonum ipsi rei amat, & non ex ea intentione, quia ei exinde aliquid accidat. Unde talis amor ecclasiū facit, quia ponit aman-
tem extra se ipsum.

Hoc autem sic tripliciter, &c., cum enim affectus amans fecerit in amatum superius, cuius proinde aliquid est ipse amans, ipsum suum bo-
num amans ordinat in amatum: sicut si manus a-
mareret hominem, hoc ipsum quod ipsa est, in to-
tum ordinaret, unde totaliter extra se ponetur, quia nullo modo aliquid sui sibi relinqueret, sed in amatum ordinaret. Non autem haec est, cum amat sibi aequalē, vel inferiorē: non enim una manus si aliam amat, totam (in aliam ordi-

naret: neque homo amans manus suam, to-
rum bonum suum in bonum manus ordinat. Sic ergo aliquis debet DEUM amare, quod nihil sui sibi relinquit, quoniam in DEUM ordine-
tur. Dum autem aequalia, vel inferiora amat,
sufficit quod sit extra se extens in illa, ita dun-
taxat, quod non sibi soli intendat: sed aliis: nec oportet quod totaliter se in illa ordi-
net.

Sic igitur amor divinus dupliciter potest hic accipi. Uno modo amor quo DEUS amat: & sic exponenda est haec litera, quod amor di-
vinus facit ecclasiū, id est, ponit amantem ex-
tra se, id est, ordinat ipsum in DEUM, ita
quod non permittat ipso amatores esse sui ipso-
rum, sed rerum divinarum, quia nihil sui si-
bi relinquant, quoniam in DEUM ordinent.

Alio modo potest intelligi amor divinus, qui est à DEO derivatus, non solum in DEUM, sed etiam in alia, scilicet aequalia, vel inferiora. Etsi intelligendum est, non dimittens amatores esse sui ipsorum tantum, sed eorum, quae amantur, quia amor facit, quod non solum sibi intendat, sed etiam aliis. Unde dicit, quod prædictum effectum amoris demonstrant superiora per providentiam quam faciunt de inferioribus. In hoc enim quodammodo extra se ponuntur, quod aliis intendunt: & similiter monstrant coordinata, id est, aequalia per con-
tinuent, quae invicem continent, prout se unum ab altero juvatur, & fovetur: & mon-
strant etiam inferiora per hoc, quod divinus con-
vertuntur in sua superiora, ut in quibus bonum eorum existit, in omnibus enim his appareat, quod aliquid extra se exit, dum ad alterum convertitur. Utitur autem hic genitivis pro ab-
lativis, quia græci ablativis carent, &c.

Quid sit ecclasiū, & in quo à raptu discerna-
tur, vide supra quæst. 10. proœm. & infra Refo-
lut. 8. 9.

Quomodo sub hoc nomine ecclasiū intelligatur etiam unio habitualis explicant Mystici, ut ex nostris Josephus à JESU-MARIA 2. part. lib. 3. cap. 2. Concor. myst. 1. 3. c. 46. n. 5. de qua unione vide supra q. 17.

C A P V T V.

Deente seu existente, & exemplaribus.

In hoc capitеле dicit §. 1. DEUM non posse ex-
pli-
cari ut in se est. Et nomen boni latius pa-
tere quam entis: siquidem extenditur ad ea
qua sunt, & qua non sunt. §. 2. Prædicat
DEUM secundum providentias. §. 3. quia
DEUM magis participant esse ei propinquiora
& spirituata. §. 4. DEUM esse eminenter omnia
in omnibus. §. 5. Ex DEO esse omnia, &
tempus, & omnia: ipsumque ens esse antiquissi-
mum donum DEI. §. 6. & 7. Omnia in DEO
esse unita, licet sint contraria. §. 8. Spiritus &
animas, & omnes res à DEO obtinere gradum
suum essendi, DEUMque esse omnia exempta,
solute, & abstracte. Exemplaria esse rationes
substantificas rerum in DEO præexistentes, qua
vocantur prædefinitiones, & divinæ voluntates.
§. 9. DEUM cuncta complecti simplici sua
perfectiones. §. 10. DEUM esse omnium princi-
pium & finem.

Cita-

C A P V T VII.

*Et sapientia, mente, ratione, veritate
& fide.*

Dicitur à D. Thoma 1. part. quest. 4. art. 2. quod DEUS in una existentia omnia præ habeat. Et quest. 1. art. 2. q. iud exemplaria sunt Divina voluntates determinativæ & effectiva rerum. Et quest. 44. art. 3. quod ipsum secundum se esse, prius si eo quod est per se vitam esse, & eo quod est per se sapientiam esse. Et quest. 77. art. 1. Angelorum inter ceteras creaturas sunt DEO propinquiores, & similliores. Et quest. 91. art. 1. DEUS simpliciter perfectus est ex hoc quod omnia in se præ habeat, non per modum compositionis, sed simpliciter & unitè.

Et in 1. 2. quest. 2. art. 5. Quod esse est melius quam vivere, & vivere melius quam alia quae sequuntur. & quest. 79. art. 2. quod omne ens derivetur à primo ente.

Ecce in 3. p. q. 13. a. 1. quod natura divina sit ipsius esse DEI incircumscripsum.

Similiter in 1. dist. 8. quest. 2. art. 3. & d. 17. quest. 2. a. 2. & d. 24. quest. 1. art. 1. & d. 35. qu. 1. art. 1. & d. 36. q. 1. art. 2. art. 3. & d. 46. quest. 1. art. 2. Item disp. de pot. quest. 7. art. 2. Item de malo 1. 6. a. 9. Item de virtut. q. 1. a. 8. Item de verit. q. 8. a. 8. & q. 20. a. 5.

Documentum 64.
ex Lect. prima.

Nihil est inconveniens ex obscuris imaginibus ad omnium causam ascendentes, supermundanus oculus contemplari omnia in omnium causas, & sibi in vicem contraria uniformiter & unitè. Principium enim est existentiam.

Expositio. D. Thom. Ex aliquibus exemplis quae antea posuit, concludit, quod possit nos ex praemissis sicut ex quibusdam similitudinibus obseruare, id est, deficientibus à divina representatione ascendere ad universalem caulam omnium per similitudinem causarum particularium, ut sic oculis mentis transfigendo omnia mundana, contemplaretur omnia simpliciter esse in DEO, ut est omnia causa, & quod ea quae sibi in vicem contraria prout sunt in sua naturis, in DEO praeservantur simpliciter & unitè. Deinde cùm dicit: Principium enim est, &c. probat idem per rationem: omnia enim multa quae sunt ex uno principio, praeservantur unitè in principio primo.

Nota, que in inferioribus dispersa, in DEO esse & cognosci unita & simplicitas. Hinc Refutatio 65.

C A P V T VI.

De vita.

Dicit 9. 1. & 2. De natu vita, ex qua omnis vita, & que cuilibet viventi congrua vitam impertitur. §. 3. A divina vita vivificari unitè.

Citatum à D. Th. 1. p. q. 18. a. 1. quod plantæ secundum ultimam rationarium vitæ habent vivere & disp. de malo q. 16. a. 4.

Ex hoc capite nullum mysticum documentum erimus, vel enim iam dictis nihil mystice addit, vel scholasticos concordant.

EO praecipue, quod & divine voluntates & divine voluntates complecti simpliciter esse omnia præ-

*Probatur
authorita-*
tatem.

Citatut à D. Th. 1. p. q. 14. a. 10. quod Deus per semetipsum tenebratum accipi vivorem, non aliunde videns tenebras, quam à somme, & q. 35 a. 2. quod Angelii non comprehendunt divinam cognitionem à rebus divisib. & sensib. quod etiam sibi obiectum qu. 5. art. 3. & prole sumit qu. 38. art. 3. & art. 4. quod virtus intellectualis Angelorum resplendet perspicaci divinorum intellectuum simplicitate. Similiter quest. 76. art. 7. Item 1. 2. qu. 1. 12. art. 1. quod Angelii ad Angelum purgatio, illuminatio, & perfectio nihil aliud sit quam divina scientia amplius. Item 2. 2. quest. 1. art. 1. quod fides sit circa simplicem, & semper existentem veritatem. & quest. 8. art. 1. quod modulus humanae naturæ est, ut discursive veritatem cognoscat. & quest. 180. a. 3. in hoc differre hominem ab Angelo, qui simplici apprehensione veritatem intueretur. & quest. 188. art. 7. fines primorum confinguntur principiis secundorum.

Videatur etiam in 1. dist. 2. quest. 1. art. 2. & d. 4. quest. 2. art. 1. & d. 8. quest. 2. art. 1. & quest. 4. art. 3. & d. 19. quest. 2. art. 1. & d. 38. quest. 1. art. 3. & in disp. de pot. quest. 6. art. 6. de malo quest. 16. art. 1. de verit. quest. 1. art. 2. de verit. q. 8. art. 8. & 1. 5.

Documentum 65.
ex Lect. 3.

Oportet autem videre metem nostram habere quidem virtutem ad intelligentiam, per quam intelligibilia inspicit, unitivitatem autem excedentem mentis naturam, per quam conjugatur ad ea, quae sunt super ipsam. Secundum hanc igitur oportet divina intelligere, non secundum nos, sed nos ipsos extra nos ipsos statutos, & rotas deservatos. Melior enim est esse DEI, & non nostri ipsorum. Ita enim erunt divina data cum DEO futuri.

B b b 4

E:

C

Expositio D. Thomæ. Dicit, quod oportet considerare, quod mens nostra duo habet ad intelligibilia cognoscenda. Primo, naturalem virtutem, id est, intelligentiam, per quam inspicere potest intelligibilia sibi proportionata. Secundo, quandam unionem ad res divinas per gratiam, quae excedit naturam mentis nostræ, per quam unionem conjunguntur homines per fidem ad quamcumque cognitionem ad ea, que sunt super naturalem mentis virtutem. Oportet ergo, ut intelligamus divina secundum hanc unionem: ergo, quia non trahendo divina ad ea, que sunt secundum nos, sed magis totos nos statuentes supra nos in DEUM, ita per prædictam unionem totaliter deificemur. Et quia posset aliquis dicere, quod hoc nobis esset nocivum, si nos ipsos deificaremus, ideo hoc excludibili, *memorium*, &c. & dicit, quod cum DELIS sit melior nobis, melius est nobis quod simus DEI per unionem, & quod non simus nostri ipsorum. Sic enim nobis factis cum DEO, & cum DEO unis, divina nobis dona aedent, qua percipere non possumus, si DEI unionem negligentes, nobis ipius inhæremus.

De unione cum DEO per fidem, vide *Resolut. 73.*

Documentum 66. ex lect. secunda.

Multorum autem ad unum convolutione & intellectibus aequalibus Angelis, in quantum animalibus est proprium, & possibile digna habere, sc. anima.

Expositio D. Thomæ. Deficiunt ab Angelis animæ, in quantum per divisionem & multitudinem variarum rerum diffunduntur ad veritatis cognitionem. Sed tamen in hoc ipso quod multa in unum convolvuntur possunt, sicut cum ex multis effectibus & proprietatibus proveniunt ad cognoscendam rei essentiam, & in tantum digne habentur anima, ut homines habeant intellectus quodammodo Angelis aequales, scilicet secundum proprietatem & possibiliter animarum. Inquisitus enim rationis ad simplicem intelligentiam terminatur, sicut incipit à simplici intelligentia veritatis, qua consideratur in primis principiis. Et ideo in processu rationis est quedam convolutione ut circulos, dum ratio ab uno incipiens per multa procedens, ad unum terminatur.

Not. Inquisitionem rationis ad simplicem intelligentiam terminatam nos assimilare Angelis. V. *Resolut. 67.*

Documentum 67. ex lect. quarta.

Nunquid verum est dicere, quoniam DEVUM cognoscimus, non ex natura ipsius & ignotum enim est hoc, & omnem intellectum, & rationem, & mentem excessens, sed ex omnium totorum ordinatione sicut ex ipso propria, & imagines quasdam & assimilations divinorum ipsius exemplarum habente, ad illud quod est super omnia via, & ordine secundum virtutem ascendimus in omnium ab-

latione, & excessu, in omnium causa: propter quod & in omnibus DEVIS cognoscitur, & sine omnibus, & per cognitionem DEVIS cognoscitur, & per ignorantiam: est ipsis intellectus & sermo, & scientia, & tacit. & sensus & opinio, & phantasia, & nomen, & alia omnia, & neque intelligitur, neque dicitur, neque nominatur, & non est aliud existentia, neque in aliquo existentium cognoscitur, & in omnibus omnia est, & in nullo nihil, & in omnibus cunctis cognoscitur, & ex nullo nulli.

Expositio D. Thomæ. Solutionem sub interrogative infert; est ergo hæc solutio, quod nos cognoscimus DEUM, non per naturam ipsius quasi ipsam essentiam ejus videntes: ejus enim essentia est ignota creaturæ, & excedit non solum sensum, sed etiam omnem rationem humanam: & etiam omnem mentem Angelicam quantum ad naturalem virtutem rationis, & mentis, unde non potest alter convenire aliqui nisi ex dono gratia. Non ergo cognoscimus DEUM videntes ejus essentiam, sed cognoscimus ipsum ex ordine totius universi. Istaenam universitas creaturarum est nobis à DEO proposita, ut per eam DELIM cognoscamus, in quantum universum ordinatum habet quadam *Imagines*, & assimilations imperfectas divinorum, quæ comparantur ad ipsa sicut principalia exemplaria, vel imagines. Sic ergo ex ordine universi sicut quadam *via*, & ordine ascendimus per intellectum secundum nostram virtutem ad DEUM, qui est super omnia.

Et hoc tribus modis. Primo quidem & principaliter in omnium ablitione, in quantum scilicet nihil horum, quæ in creaturarum ordine inspicimus DEUM estimamus, aut DEO convenientis. Secundo vero per excessum, non enim creaturatum perfectiones, ut vitam, sapientiam, & hujusmodi DEO auferimus propter aliquem defectum DEI, sed propter hoc, quod omnem perfectionem creatura excedit, propterea removemus à DEO sapientiam, quia omnem sapientiam excedit. Tertio secundum causitatem omnium, dum consideramus, quod quidquid est in creaturis, à DEO procedit sicut à causa. Sic ergo nostra cognitione contrario modo se habet cognitioni DEI: nam DEUS creaturas per suam naturam cognoscit, nos autem DEUM per creaturas.

Deinde cum dicit propter quod & in omnibus, &c. infert conclusionem ex dictis. Dicit ergo primum, quod quia à creaturis in DEUM alevimus, & in omnium ablitione, & excessu, & in omnium causa, propterea DEVIS cognoscitur in omnibus sicut in effectibus, & sine omnibus, sicut ab omnibus remotus, & omnia excessens, & propter hoc etiam cognoscitur DEUS per cognitionem nostram, quia quidquid in nostra cognitione cadit, accepimus, ut ab ea adductum, & iterum cognoscitur per ignoranciam nostram in quantum scilicet hoc ipsum est DEVUM cognoscere, quod nos scimus nos ignorare de DEO quid sit. Et quod dixerat in generali cognitione, explicat per partes subdenses: quod ipsis est intellectus & sermo, &c., & alia omnia quæcumque pertinent ad cognitionem vel significationem. Et è contrario neque intelligitur, neque sentitur, nec dicitur, aut nominatur sicut est, &c.

DEUM

Denuo cognoscitur ex creaturis tripliciter vel per ablationem, vel per excellam, vel per causam atem.
Sci enos ignorare quid DEUS sit, est quod dico deum lo DEUM scire.
V. Resolutio. 35. & 43.

Documentum 68.

Etenim & hoc recte de DEO dicimus, & ex existentibus universis laudatam secundam proportionem omnium quorum est causa. Et est rursus divinisimam DEI cognitionem, que est per ignorantiam cognita secundum unitatem supra mentem, quando mens ab aliis omnibus recedens postea & seipsum dimittens, unita est superfluentibus ratione. Inde & ibi non scrutabilis profundo sapientia illuminata.

Non ergo cognoscere est alius conveniens. Ergo haec solito, quod M, non perseruatur in eius videtur: quia creature, & ceteris etiam omnibus ratione immem menses Angelalem virtutem traxit, & ceteris aliis conseruavit.

Expositio D. Thomæ. Ostendit quomodo conclusio inducta (sc. in documento antecedenti) sequatur ex premissis. Et dicit, quod hoc recte de DEO dicimus secundum quod cognoscitur, & non cognoscitur: ex omnibus enim entibus cognosci ut, & laudata secundum quod habent proportionem ad ipsam, ut quorum est causa.

R. qd. sicut est alia perfectissima DEI cognitio per remotionem scilicet quod cognoscimus DEUM per ignorantiam per quandam unitatem ad divina super naturam meam, quando scilicet mens nostra recedens ab omnibus aliis, & postea eam dimittens se ipsam unita super fluentibus radibus Deitatis, in quamcum scilicet cognoscit DEUM esse non solum super omnia quae sunt infra ipsam, sed etiam supra ipsam, & supra omnia quae ab ipsa comprehenduntur. Et sic cognoscens DEUM in unitate cognitionis illuminatus ab ipsa profundi a e divine sapientie, quam perterriti non possimus, quod eam nte ligamus Dei esse lata omnia, non solum quae sunt, sed eam quae apprehendere possumus, ex incomprehensione profunda de divisa sapientia proventi nobis, &c.

Ex hoc documento sumitur illa celebris definitione Theologiae mysticae, qua iam acquisita & quia in infinito potest applicari, ut posset videri in prima parte questione 3. &c. & infra Relatio. 63.

Documentum 69.

ex lect. 5.

Bene novit qui veritatem unitus est, quam bene habet, quamvis multi corripant ipsum sicut est. scimus. Latet quidem sicut est convenienter ipsos ex errore, per veram fidem est. scimus passus veritatis. Iste enim novit se ipsum, non secundum quod dicunt illi sicutem, &c.

Expositio D. Thomæ. Ille qui venit i per fidem unitus est, bene cognoscit quoniam bene sit ei: sic enim venit fidei inherendo quoniam multe reprehendunt ipsum sicut est. scimus passum, id est, sic in talium, & a se alienorum, & non latet i. los reprehendentes ex eorum errore, quod ipse sine dubio per veram fidem est passus certus in veritate, quasi ex ea omnem sensum politus, & veritati supernaturali coniunctus,

quia ipse credens novit de se ipso, quod non est fures, ut ipsi dicunt, sed est liberatus per veritatem simplicem, & semper eodem modo se habet em, nec circumferatur per instabiles ventos diversorum errorum.

Nota Q. od perfidem ecstasim patitur veritatis. V. Resolutio. 66.

C A P V T . VIII.

De virtute, justitia, salvatione, liberatione, in quo & de iniquitate.

Dicit §. 1. & 2. DEUM dici potentiam tamquam ejus Auctorem; & omnipotentem supra omnem potentiam existendo. §. 3. 4. §. Omnia quae sunt aliquam potentiam habere, & ex ipsa potentia DEI esse omnes potentias Angelorum, hominum & animalium.

§. 5. Ad objectionem Elyma Magi 2. Timoth. 2. v. 13. respondet non posse negare, non posse non esse, non posse meminit, &c. non esse argumentum impotentie, sed potentie infinita. §. 7. DEUM dici justitiam quod omnibus tribuat ut dignum est. §. 8. interrogans quomodo ergo DEUS permittat virtuosos sanctos a peccatoribus affligi? Responder non facile sanctos si a temporalibus commoverentur: imo tunc magis ad Angelicas virtutes accederet cum viriliter exercentur periculis, quae honesti causa subeunt: & hoc congrueret divinae iustitiae, ut non patiatur robur bonorum materialium largitionibus enervari.

§. 9. DEUM dici salutem quod justè cuiusque naturae rationes servet, & causa sit proprius cuiusque operationis; item quod omnia a detractionibus eripiat. Quam etiam salutem Theologii appellant redempcionem, in quantum non finit ea quae vere sunt in nihilum redigi, & si quid peccatum sit jaecutam illam refaciat, ac patienciam remissionem donet. Itaque DEUM dici justitiam quatenus omnem aequalitatem membrorat, & in aequalitatem exterminat: in aequalitatem scilicet quae est privatio aequalitatis: non enim loquitur de inaequalitate qualibet, & mutabilitate ad invicem sunt diversa.

D. Thomas 1. parte, questione 21. articulo 1. citat Dionys. hic dicinem oportet videre in hoc veram DEI esse justitiam, quod omnibus tribuit propria, secundum unitatemque existentium dignitatem, & unitasque naturam in proprio salvat ordine & virtute. Et 2. 2. quest. 175. art. 1. Videatur etiam in disp. de veritate. quid est. 8. art. 9.

Documentum 70.

Si dicat aliquis non esse justitia homines sanctos dicuntur non admitti a prava cruciatus. Dicendum quod si illi quos dicit sanctos, diligunt quidem ea, que sunt super terram, ab inherentibus materiae etata, a divino omnino cederunt amere, & non novi quomodo sancti vocentur. iniuriantes veram amabilitatem, & divini propter inzelabilitatem, & inamabilitatem ab eundem non religiose reprobat. Si autem verè existentia amanti letari conuenit quedam desiderantes, quando desiderabili-

con-

consequantur. Aut nunquid tunc magis appropinquant Angelicis virtutibus, quando sicut est possibile, desiderio divinorum recedunt a materialium possibili affectione: luctantes ad hoc valde viriliter in adversitatibus pro bono.

Quare verum est dicere, quod hoc divina iustitiae magis est propositum, non molire & destruere optimorum amissitudinem materialium donationibus. Neque si aliquis conetur hoc facere, dimittere non adjutos, sed collocare ipsos in pectus, & inflexibilis statione. & attribuere ipsis talibus existentibus secundum dignitatem.

Expositio D. Thomae. Solvit predictam objectionem dicens, quod si isti qui dicuntur sancti, amant ea quae sunt super terram, pro quibus zelant: homines rebus materialibus inhaerentes, omnino cederont a divino amore. Quod intelligendum est, si ita exstant, quod in eis finem constituant, & quod propriea spiritualia bona contemnant. Et ideo subdit, quod ipse nescit quomodo dicte debent sancti illi, qui faciunt injuriam rebus divinis, quae sunt vere amabiles, ut reprobent ea contra Religionis debitum propter bona temporalia, quae non sunt amanda principaliter, nec pro eius causa zelandum.

Sed si ipsi amant bona spiritualia, quae vere sunt existentia, quia sunt sempiterna, debent læari, si ea desiderant quando ea desiderata conseq̄ū possunt. Conseq̄ū autem ea cum afflictiones in rebus temporalibus patentes, quodam tempore amoris spiritualibus magis inhærent. Tunc enim magis per similitudinem appropinquant Angelicis virtutibus, in quibus nulla est materialium rerum affectio, quando homines secundum suam possibilitatem ex desiderio rerum divinorum recedunt ab affectione materialium. E hoc faciunt quando pro bono, id est, amore DEI, & pro iustitia, & virtute luctantur viriliter in adversitatibus existentes.

Et sic si vere Sancti seculi isti in adversitatibus consequantur quod desiderant, scilicet contemnendo temporalia adhætere spiritualibus, non male cum eis agitur, sed bene. Unde verē dicitur, quod proprium est divinæ iustitiae, quod animo suam virtutem non destruat, aut emolliat per collationem prosperitatis: sed si aliquis conatur hoc facere, ut se pugner pro veritate, quod ipse non dimittat tales sine adjutorio, sed firmet eos in pectus, & firma statione spiritualium bonorum, per que in adversis consolantur, & ulterius quod talibus contribuant in futuro secundum proprii meritit dignitatem.

Nota Sanctos non esse qui inordinata amant sensibilia.

Et afflictionibus bene toleratis magis inhæri divinit.

Item prosperitatibus animos emolliunt.

V. Reſolut. fo.

C A P V T IX.

De magno, parvo, eadem, alio, simili, dissimili, statu, motu, aqua-
litate.

Dicitur §. 1. & 2. DEUM dici magnum secundum propriam magnitudinem, quia magnis omnibus de se communicat, locum omnem complectens, omnem numerum excendens, &c.

§. 3. Dicit etiam parvum sive subtilem, quod omnem molem & diffusam fugiat, & ablique impedimento omnia pervadat: hoc autem parvum esse sine quantitate, sine qualitate, infinitum, & incircumscripsum.

§. 4. Dicit etiam eundem cum sit inconver-
tibilis, in semetipso manens tempus, & eodem modo.

§. 5. Dicit etiam alterum seu aliud, quia cum de providentia sua adest. Quod D. Thomas hic dupl. citat explicat. Item habere latitudinem, longitudinem, & profunditatem. sc. virtutem, de quo D. Thom. 1. p. q. 3. a. 1.

§. 6. Dicit etiam similem sibi ipsi, quatenus mutationis expes est. Nullius tamen similem esse, sed creaturam aliquo modo esse DEI similem, nimis secundum quandam analogiam, ut explicat D. Thomas 1. parte, questione 4. articulo 3.

§. 7. Dicit etiam dissimilem: quia licet creatura DEO sit similes secundum quod partici-
pant de DEO, tamen tamen infinite distantibus loco.

§. 8. Quomodo DEUS dicatur stare, & se-
dere, nimirum per immobilitatem.

§. 9. Dicit etiam majori non aliquo genere
motus proprii, sed quasi extrinsecus producendo
creaturas. Et quomodo in eo, metaphorice in-
tellegatur motus rectus, obliquus, & circularis.

§. 10. Dicit etiam æqualem tamquam omni-
nis equalitatis Auctorem.

De quibus videatur D. Thom. in expositione
hujus capituli, & præter loca citata, p. quæst.
56. art. 3. & in 1. dist. 3. quæst. 2. art. 2. & dist. 19.
q. 1. a. 2. & disp. de pot. q. 7. a. 7. & de malo, qu.
3. art. 1.

Nec est quid peculiariter ad *Mysticos spectans*, erendum.

C A P V T X.

De omnipotente, antiquo dierum, item
de ævo, seu aeternitate, &
tempore.

Dicitur §. 1. DEUM dici omnipotentem,
quia omnia continet & complectitur. §. 2.
dici antiquum dierum, quia est ante dies, ante
tempus & ævum. §. 3. Quid sit tempus, ævum, &
aeternitas, & quomodo aliquando ævum dicatur
temporale, & tempus aeternum.

De quibus D. Th. hic, & 1. p. q. 9. a. 2. & in 1.
dist. 19. q. 2. a. 1. Nec est quid specialiter ad *Mysticos spectans*.

CAPUT

C A P V T XI.

De pace, & quid sit per se esse, & per
vitam esse, &c.

DOCE §. 1. & 2. Quid sit pax divina, & quo-
modo DEUS concilium pacifice coordinat, &
quod pax sit omnium unitiva, & confessus opera-
tiva. De quo D. Th. hic, & 2.2. quæst. 29. art. 1.
& 2.

§. 3. Omnia pacem appetere cum semetipsis,
atque esse coniuncta.

§. 4. & 5. esse etiam pacem in iis qua semper
moventur, nihilque sine pace consistere.

§. 6. DEUM quandoque dicit per se vitam &
alia hujusmodi, quandoque vero ea crescit que
ex participatione sunt & vivunt. De quo etiam
D. Thom. q. 8. 4. a. 5.

Documentum 71.
ex lect. 2.

Propter quam divine mentes unita intellectibus
suis ununtur, & unita, & rursum adigno-
tam ascendunt super mentem collocatorum commun-
ionem. Proper quam anime largissimas ipsorum
rationes unitentur, & ad vitam intellectualem congregan-
tes puritatem, provenient juxta proprietatem
suam via, & ordine per immateriale & simplicem
intellectum ad eam, qua est super intellectum unitio-
nem.

Expo. D. Th. Dicit ergo primo quod proper
Expositio primam & simplicem causam pacifice unitentem,
D. Thom. divina mentes id est Angeli tripliciter unitantur. 1. Uniusquisque secundum suum intellectum. 2.
propter quidam unitur ordine quodam alijs Angeli unitis. 3. Secundum quod alterius ascendiunt
ad hoc quod conjugantur rebus divinis, que
sunt collocata super omnem mentem, & hoc
conjugatio est nobis ignorata.

Deinde cum dicit proper quam anime &c.
Ostendit effectum divine pacis in anima ratio-
nali, pro ut intellectus ad unitatem reducitur.
In qua quidem reductione triplex gradus conser-
vatur. Primum enim dicitur anima habere lat-
gillimam rationem, in qua una ratio se ad
diversa diffundit ex multis actibus, & effectibus
naturam rei investigando. Secundum, largius
rationis reducitur ad unitatem intellectualis pu-
ritatis, seu simplicitatis. Nullum enim effe-
ctum habetur in investigatio rationis, nisi ad in-
telligibilem veritatem perducatur. Tertius, quo-
dam ordine per hujusmodi anima: calem & in-
tellectualem veritatem pervenit anima secundum
proprietatem sue virtutis, ut unitar DEO
qui est supra intellectum, cui non ita perfecte
anima in hac vita unita potest, sicut Angelis bo-
ni, &c.

Triplex est gradus reductionis ad unitatem.
V. Refolut. 77.

Documentum 72.
ex Lect. 3.

Si autem istos dicit paci, & paci bonis inimicis
sibi, qui licibus & furoribus, & variationibus,
& instabilitatibus gaudent, & nisi obscuris imagi-

nibus pacifici desideri tenentur, à passionibus mul-
tum moventibus impugnati, & istas sedare suile
desiderantes, & arbitrantur adiunctione semper
fluentum pacem habere seipso, non consecutionem
deletiorum se detinuntur perturbatos,

Expositio D. Thomæ. Dixerat Dionysius, Expositio
quod omnia desiderant pacem. Quærit ergo D. Thom.

quomodo omnia desiderant pacem, cum multa

sint quæ alteritate & difference gaudent? Sol?

vit autem dubitationem secundum tres intel-
ligens, & modo secundum rationem intellectum,

quod scilicet multa alteritate gaudent, non refera-

tur ad appetitum naturalem, ut in præmissis,

sed ad voluntarium. Et dicit, quod si hic qui

mover debitationem dicat illos homines inimi-
cipaci, qui gaudent in exercitiis tribus,

& interioribus communionibus, & instabilita-
tibus quæ videntur paci contrari. Dicendum

quod ipsi etiam homines detinentur à desiderio

paci. secundum quandam obscuram simili-
tudinem. Tales enim homines multum im-
pugnantur à passionibus quibus conuocantur,

& sic corum pax inter se perturbatur. Hujus-
modi ergo impugnationem passionum ex desi-
deriis pacis sedate volunt, non sapienter sed
stulta. Putant enim quod possunt habere in-
teriorum pacem implendo superflus & inordinata
ita desideria, qui incitantur secundum varias
passiones, sed per hoc magis perturbantur,
dum non possunt consequi delectationes, à qui-
bus decimuntur. impossibile est enim, quod ho-
mo superflus, & inordinatus desiderii subje-
ctus, omnia desiderata consequi possit: & id-
eo tales querentes pacem, iter coimovent,
ut sua desideria implentur, & quia variis desi-
deriis subiacent, variationibus gaudent. Sapien-
ter autem hanc impugnationem passionum sedat,
si multa desideria repente, ad unum de-
siderium vere pacis converterentur.

Nota. Pacem querere omnes etiam illi, qui
paci inimici videntur, passiones non pacifican-
tur indulgentia, sed abstinentia.

V. Refolut. 27. & 48. & 91.

Documentum 73.

Quid dicas quidem aliquis de benignitate pacem
diffundente secundum Christum: secundum
quoniam non tam didicimus bellum facere, neque nobis
ipsi, neque alii, neque Angelis, sed & cum
ipsi divina secundum virtutem operabimur, secun-
dum providentiam IESU, omnia in omnibus coope-
rantes, sed & facientes pacem ineffabilem. & ex
seculo prefiguramus, & reconcilianti nos fibi ipse
in spiritu, & per ipsum, & in ipso Patre.

Expositio D. Thomæ. Determinat de pace Expositio
facta per Christi Incarnationem, dicens, D. Thom.
quod sufficiens aliquid dicere potest de pietate
DEI, que effundit pacem in mundum per
Christum: secundum quam pacem jam libera-
ti a peccato, didicimus doctrina & exemplo
Chi isti & interiori Spiritu sancti inspiratione,
non facere bellum peccando, nec contra nos-
metipos, nec discordando à sanctis Angelis,
sed per hanc pacem secundum nostram virtutem
operamur ea quæ DEI sunt simili cum sanctis
Angelis, & hoc secundum providentiam &
gratiam JESU, qui operatur omnia in omni-
bus

bus, & qui facit illam ineffabilem pacem, quae est ab eterno praordinata, per quam reconciliatur ipsi Christo in Spiritu sancto, qui est Spiritus dilectionis & pacis, per ipsum Christum, & in ipso Christo simul reconciliatur DEO Patti.

Pax vera per Christum.

V. Refolut. 4. & 9.

C A P V T XII.

De Sancto Sanctorum, Rege Regum, Domino Dominiorum, Deo Deorum.

Dicitur S. D. **S**anctitatem esse ab omni scelere liberam, & omnino perfectam, & omni ex parte immaculatam puritatem. Quod citat D. Thom. 3. p. q. 27. a. 2.

Docet etiam quid sit regnum, quid dominatio & quid deitas, quam dicit esse que omnia videt providentia & bonitate perfecta, quod citat D. Th. 1. p. q. 13. a. 8.

Item quod ista de DEO prædicens addendo Idem 1. p. supereminenter, v.g. supereminens sanctitatem, & dominatio, quod citat D. Thom. 1. p. quest. 108. artic. 5.

Denique quod dicatur Sanctus Sanctorum, Rex Regum, Dominus Dominorum, & DEUS Deorum per excellentiam super omnes. Sanctos verò & Reges, & dominos, & deos appellat Scriptura principaliores ordines, quorum opera DEI munera participant ab inferioribus.

Quae omnia laè explicat D. Th. hic præter loca citata, in quibus meminit hujus capituli, & in q. disp. de pot. q. 9. a. 7.

Documentum 74.

Sanctitas secundum nos est ab omni immunditia libera, & perfecta, & omnino immaculata munditia.

Expositio D. Thomæ. Sanctitas secundum nostram acceptionem est munditia libera ab omni immunditia, & perfecta, & omnino immaculata munditia. In quibus verbis tres gradus munditiae degradus signantur, qui ad sanctitatem requiruntur. Primo est libertas ab omni immunditia: libertas autem servitutis opponitur; servus autem immunditiae existit, qui totaliter ab immunditia vincitur, & ei subiectus: primos ergo munditiae gradus est, ut aliquis ab aliqua servitute immunditiae libertate.

Secundus est, ut sit munditia perfecta: perfectum enim est, cui nihil deest. Contingit autem quandoque, quod aliquis immunditiae quidem non subiicit; deest tamen tibi aliquid ad munditiam, in quantum passionibus immunditiae inquietatur, quæ cum tolluntur, sit perfecta munditia.

Tertius gradus munditiae est, ut sit omnino immaculata. Maculati enim dicitur, quod non ab intrinseco, sed ab exteriori inquinatur. Erit ergo omnino immaculata munditia, cum non solum in se ipso aliquis puritatem habet, sed etiam nihil est exterioris, quod cum ad immunditiam trahere possit. Et in his tribus gradibus munditiae, ratio sanctitatis perfecte consistit.

V. Refolut. 3.

C A P V T XIII.

De perfecto & uno.

Dicitur S. Doctor, quomodo DEUS dicatur perfectus & unus: & unitatem in omnibus rebus reperiri, unde infert D. Th. 1. p. q. 12. a. 1. Unum nihil addere supra ens contrahens illud.

Item docet unitate sublata omnia petire, & ex DEO uno esse omnia, Trinitatem unitatem esse eminentissimam, & incognoscibilem.

Tandem concludit, predicta esse divina nomina qua ratione intelliguntur, & inde promittit ad symbolicam Theologiam transire.

Quia D. Thomas explicat hic, & citat loco adducto ex 1. p. & in 1. dist. 2. q. 1. a. 1. & 3. & q. disp. de pot. q. 7. a. 5. & q. 9. a. 7.

Documentum 75.

ex lect. 5.

Oportet & nos à multis ad unum virtute divina unitatis conversos unitive laudare totam & unam Deitatem.

Expositio D. Thomæ. Dicit ergo, quod oportet nos laudare totam & unam Trinitatis deitatem unitam, id est, secundum rationem unitam, ita quod convertatur à multis creaturis, quae participant unam ad id quod vere unum est, scilicet DEUM, & hæc conversio fit in nobis virtute divinae unitatis, dum eum consideramus, quod divina unitas est virtuosior omni unitate, omnia relinquentes in ipsam converteruntur. Hæc ille.

Toram & unam deitatem contempnemur, quod quidem perfectius est, quam per distinctas perfections, vel etiam mysterium Trinitatis distincte contemplari.

V. Refolut. 70.

Documentum 76.

Propter quod & ipsi per negationes ascensum prebonaverunt, sicut exsuscitantem animam ab his, que sunt ipsi connaturalia, & per omnes divinos intellectus pergentem, à quibus segregatum est, quod est super omne nomen, & omnem rationem, & omnem cognitionem. In ultimis autem totorum ipsi conjungentes, in quantum nobis illi conjugari est possibile.

Expositio D. Thomæ. Quia Theologi, id est, Apostoli, & Prophetæ considerantur, quod omnne nomen à nobis impostum deficit à DEO, ideo ipsi inter omnes modos, quibus in DEUM possumus ascendere per intellectum, præordinaverunt eum qui est per negationes, per quas quodam ordine in DEUM ascendimus. Primo enim anima nostra quasi suscitatur, & consurgit à ebus materialibus, quae sunt illi connaturalia, puta cum intelligimus DEUM non esse aiquid sensibile & materiale, aut corporeum, & sic anima nostra negando pergit per omnes divinos intellectus, id est, per omnes ordines Angelorum quibus est segregatus DEUS, quiescet super omne nomen, & rationem, & cognitionem. Ad ultimum autem, anima nostra

DEO

modo DEI dicatur
et universitatem in omnibus
D.Th. 1.p. q.1. a.1.
ens contrahem illud
lata omnia perire, & cu
riritate que notum
cognoscibilium,
tradicta esse divina no
natur, & inde posse
egam tradire.
icat hic, & cuncta
1.2.9.1.1.1. & 3. & 9.
4.7.

ad unum virtutem finis
ive laudare intentu.
Dicit ergo, quod ergo
omni Tenebris seu
cundem tenebras p
sumur à misera etate
am ad id quod vix
A., & hec converta
unicas, tan etia
ina unius est similes
nquentes in ipsius co
acem contempla
est, quam per diuinu
mysterium Triumphi.

negationes de seipso
exsuscitarent min
turalia, & pernu
s, & quibus scimus
namen, & mun
torem. In ultro ac
in quantum nubilu
et.

Quia Theologi, id est
fideolarum, quod enim
um deficit in re, ita
quibus in deo se re
lectem, premissis
negationes, per quas
descindimus. Primo
civatur, & conting
it sum illi cognosc
mus DEI non esse
de, aut cognoscere
de, aut cognoscere
de pergit per annos
per omnes certe
negatus deus, & cog
nitionem, & cog
noscere, anima re
stet, anima re

DEO conjungitur ascendendo per negatio
nes in ultimi totorum, id est, in supremis
finibus universaliorum & excellentiarum crea
turarum. Et quidem conjunctio anima ad
DEUM si, inquantum nobis possibile est
nunc DEO conjungi. Non enim conjungit
ur in praesenti intellectus noster DEO, ut
eius essentiam videat, sed ut cognoscat de
DEO, quid non est. Unde haec conjunctio
noltri ad DEUM, quæ nobis est in hac
vita possibilis, perficitur, quando deveni
mus ad hoc, quod cognoscamus cum esse supra
excellentissimas creaturas.

Concludit D. Thomas expositionem hujus *Conclusio*
Libri de divin. nominibus humiliiter dicens: *D.Thom.*
Et nos post expositionem dictorum B. Diony
si longe ab ejus intellectu deficientes, corrigi
de non recte dictis postulamus. Si qua autem
bene dicta sunt, referenda sunt gratia bonoru
rum omnium largitoris, qui est Timus, & Unus
DEUS, vivens, & regnans per omnia secula
seculorum. Amen.

Nota conjunctionem cum DEO in hac vita *Natura*
non esse, ut ejus essentiam videamus, sed ut *dam*
cognoscamus de DEO quid non sit. V. Refo
lut. 43.

EPISTOLÆ

S. DIONYSII AREOPAGITÆ EPISC. ET MART.

Quas etiam pro documentis mysticis possiu
mus accipere.

EPISTOLA I.

Cajo Monacho.

Quæ potest esse documentum 77.

In hac Epistola dicit S. D. ignorationem
DEI, quam tradiderat in Mytil. T. non esse
sicut tenebras, quæ abolentur lumine, aut
sicut ignorantiam, quæ cognitione tollitur:
sed quanto quis majorem habet rerum no
ticiam, ac lucem, seu veritatis cognitionem;
tanto magis ignota cernerelle illa,
quæ de DEO loquuntur: non enim lumi
ne, vel cognitione manifestantur, sed potius
latent. Quia ergo tota ista epistola documen
tum mysticum est, dividetur in sequentes pro
positiones.

1. Hæc superlate, & non privanter accipi
enda sunt.

2. Si quis viso DEO cognovit id quod vi
dit, nequam ipsum vidit, sed aliquid è re
bus ejus quæ existunt & cognoscuntur.

3. Deus autem supra mentem & substan
tiæ manens, per hanc ipsam negationem cog
nitionis, & essentie; & supra substancialm exi
stit, & supra mentem cognoscitur.

4. Illa perfectissima in bonam partem ig
noratio, notitia est ejus, qui est supra omnia,
quæ in cognitione cadunt.

Circa primam, vide quæ diximus ad cap. 1.
Theol. M.q.1.

Circa secundam, dubitabilis quomodo videns
DEUM non cognoscet quod videt: cum sit
idem videre, & cognoscere? Resp. cum D.
Thom. 3.p. q. 92. art. 1. ad 3. & 4. Dionysium
non loqui de visione DEI in patria, sed de cog
nitione DEI in via: in via autem vel videmus
DEUM per affirmationem, concipiendo ipsum
ad modum rerum creatarum seu per formas ea
rum; vel videmus DEUM per negationem &
ablationem, ut dictum est in lib. de Theol. myst.
fere per totum. Vide ergo DEUM per affir
mationem & positionem, et cognoscere aliquid

Thom. à Iesu Oper. Tom. II. folio 2. manu

positivum & positive; quod autem sic cognosc
itur est aliquid creatum, ad cuius similitudi
nem videmus DEUM, unde nec illum videmus
in se, nec cognoscimus sicut est. Videre autem
eum per negationem, potius est non videre, nec
cognoscere, sed potius conjungimur eo ut igno
rato: & hic est perfectior modus videndi &
cognoscendi DEUM in hac vita: quia falso
cognoscimus ipsum excedere omnia cognosci
bilia. De quibus vide superius dicta ad cap. 1.
maxime q.7.9.10.14.20. &c.

Circa tertiam, quomodo DEUS sit supra
mentem, & supra substancialm, diximus M. T.
q.1. 37.39 &c.

Circa quartam, quomodo ignoratio sit cog
nitio? pater ex dictis de cognitione per nega
tionem: ignoratio enim quid sit DEUS, cog
noscimus falso esse aliquid excedens omnia
cognita.

De hoc documento V. Resolut. 41.42.43.

EPISTOLA II.

& docum. 78.

Eidem Cajo Monacho.

In hac epist. querenti Cajo, quomodo DEUS
sit supra principium divinitatis, & bonitatis?
Quod S.D. dixerat, & etiam explicituerat in lib.
de div. nom. maxime cap. 11. Respondet se non
loqui de divinitate & bonitate, quæ sunt essen
tia DEI, sed de dono ejus (nempe gratia) per
quod deificamur, & bonificamur.

Si quæras, quare non sufficiat ei dicere prin
cipium gratia, seu divinitatis participata, sed
supra principium? pater responsio ex dictis de
T. M. q. 2. est enim principium, sed est supra
principium ut à nobis cognoscitur.

Si autem quæras, quomodo gratia sit divini
tas participata, ut nos deificet? Hoc pertinet ad
Scholasticos, & de hac materia agnoscitum cum D.
Th. 1.2.q. 110.2.3. & 4. & q. 112.2.1. & q. 113.
2.9. & q. 114.2.3 & 2.2.q. 19.2.7. & aliis pluri
bus locis: V. Resolutionem 42.

Ccc

EPISTO-